BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ-SAYI: 129 - 27 EYLÜL 1977 FIYATI: 5 TL

Enternasyonalizm silahı eskimedi

DÜRÜST BİR SESE KULAK VERELİM

YÜRÜYÜŞ, yayın hayatına atıldığı günden bu yana, ilericl sendikal hareket içerisindeki gelişmeleri okuyucularına aktarmaya çalışıyor. Bu görevini, objektif bir biçimde, belge ve kanıtları ile birlikte yerine getirmeye çalışıyor. Bu uğraşın bir parçası olarak, DİSK içindeki belirli yetkililerin davranışları, YÜRÜYÜŞ'te sık sık eleştiri konusu oldu. Söz konusu yetkililerin anti demokratik, keyfi ve kasıtlı tutum ve davranışları, dergimizin sayfalarında sürekli olarak sergilendi.

İlericl kamuoyunda, doğal olarak olayların aslını bilmeyenler, izleyemeyenler bu eleştirileri "yersiz ve zamansız" buldular. Yöneltilen eleştirilerde söz konusu edilen olguların önemini kavrayamadılar. Bunların dışında bir de kasıtlı hareket edenler var. Bunlar da YÜRÜYÜŞ'ü "bozgunculuk", "bölücülük", "yalancılık"la suçladılar. YÜRÜYÜŞ'ü aşarak, bu eleştirilerindeki temel nokta işçi sınıfının sosyalist örgütünü karalamak, suçlamak ve komploculukla damgalamaktı.

Şimdi ise saygı ile karşılanması gereken bir örnekten söz edeceğiz. Basın'da DİSK yetkililerinin sorumsuz ve yıkıcı davranışlarına karşı dürüst ve gür bir ses yükselmeye başladı. Vatan yazarı Kemal Sülker'in sesi. Sülker, Türkiye İşçi Partisi üyesi değil. Ancak, DİSK içindeki olumsuz tutumları, keyfi kararları görüp bunlara karşı çıkmak için TİP üyesi olmak gerekmiyor. Bilgili ve dürüst olmak gerekiyor. DİSK'in kurucularından, yıllarını DİSK'in gelişmesine adamış ve konfederasyonun genel sekreterliğini yapmış bir kişi olarak Sülker, gazetesinde bu bilgi ve dürüstlüğün örneklerini veriyor.

ÖNEMLİ Mİ, ÖNEMSİZ Mİ ?

DİSK üst yönetiminin uyguladığı keyfilik, tasfiye ve karalama politikası kimi ilericiler için bir önem taşımadı. Türkiye'de bunca "önemli" mesele varken, "DİSK gibi bir kuruluş varken" sırası mıydı DİSK'İ eleştirmenin? Ya da, "üç-beş" TİP'linin sendikadan atılması pek mi önemliydi.

Kemal Sülker, önce bu sorumsuz, tutarsız ve kayıtsız tavra karşı cephe alıyor:

"Bu mantık sınırları içinde o anda bu duygusallığın tutsağı durumuna gelen yöneticiye bir yanıt verilemez. Ama, binlerce, onbinlerce parça, vida, somun, tel, düğme ve bilmediğimiz iş gören burgu, gövde, delik, boru ve benzeri şeylerden oluşan bir uçağın bir küçük tekerlek açma donanımındaki arızaya boş verme, uçağın yere çakılmasına ve bunca yolcu ve mürettabatın ölümüne yol açar." (Keyfi Yönetim, Vatan, 15 Eylül 1977)

Sülker'in deneyim ve sorumluluğu, sorunlara çok dışarıdan bakan kimi aydınların deneyim ve sorumluluğundan çok fazla olduğu için, ortadaki sorunlar, dikkatle ve önemle ele alınıyor. Bu nedenle, Sülker'in gazetesindeki köşesine, DİSK üst yönetiminin şu ya da bu keyfi tutumundan mağdur olmuş çok sayıda işçi-temsilci İstanbul'dan, Ankara'dan Gaziantep'ten, Mersin'den, İzmit'ten ve daha bir çok yerden mektup yağdırıyor. Dertlerini birer birer anlatıyor işçiler bu dürüst yazara.

SENDİKALARIN NİTELİĞİ

Ancak Sülker'in takdir edilmesi gereken çabası yalnızca belirli somut olaylarda "sezarın hakkını sezara teslim etmesi" değil. Bunun ötesinde, Sülker özellikle son zamanlarda sendikal hareketin başına musallat edilen genel ve eski bir hastalığı da sergilemekten geri durmuyor:

"Biz DİSK'in parti olmadığını biliyoruz ve partiler karşısında DİSK'in parti tartışması yapmasını doğru bulmuyoruz. Sendikacıları, partilerine bakarak, 'kalsın, tasfiye edilsin' düşüncesiyle karaca listeye, alaca listeye alıp hareket edilmesini, karar organlarında başka nedenler ileri sürülmesini doğru bulmuyoruz." (Tepkiler, Açıklamalar, Suçlamalar, Vatan 6 Eylül 1977)

Bir başka örnek:

"Aslında genel başkan, DİSK'i bir sendikal üst örgüt olarak görmek sürecini aşmış. DİSK'e politik bir görev de verme eğilimine kapılmıştı. Bu görüş ise temelinden sakattı, sakattır. Sendika ve işçi konfederasyonlarının görevleri başka, partilerin görevleri başkadır."(Sosyal-İş'in Genel Kurulu, Vatan, 7 Ağustos 1977)

Sülker, bir başka yazısında anarko sendikacılığın da tehlikeli bir hastalık olduğuna değiniyor, bu tehlikenin bir de cehaletle birleşmesinin yaratacağı durumu da şöyle özetliyor:

"Kendilerinden iyi bileni yanına yaklaştırmıyor, kendisinin bilmediği konular üzerinde tartışacak aydın kesimin arasına girmiyor, toplantılarda teorik tartışmalara katılmıyor, yapanları ise susturuyorlar. Sonra da bulundukları yerin gücünden yararlanarak kendilerini 'herşey benim'in simgesi ilan ediyorlar" (İlginç Bir Gelişme, Vatan, 19 Ağustos 1977)

ÖRNEKLER SERGİLENİYOR

Dürüstlüğün yanında, bu temel yaklaşımı doğru bir biçimde sergileyen Sülker, çizilen çerçevenin dışına taşan sekter ve yanlış tavırların tasfiyeye, kıyıma, tüzük düşmanlığına varan sonuçlarını örnekleri ile sergiliyor. Önce, bugüne dek YÜRÜYÜŞ'te sözü çok edilen Petrol-Kimya-İş ve Mehmet Kılınç olayları:

"Mehmet Kılınç, örgütüne katılan Kimya-İş'in izlediği devrimci ve sosyalistçe çalışmaların demokratik işleyişini kendi anlayışıyla bağdaştıramıyordu. İstanbul'daki işyerleri ve sendika şubesi haline gelen eski Kimya-İş Genel Merkezi korkulu rüyası idi. Sırası gelecek, TİP kurucularından Dinçer Doğu'nun ve arkadaşlarının görev verdiği Sendika Genel Merkez kadrosunu ortadan kaldıracaktı. Sırası gelince Kimya-İş ilkelerine bağlı işyeri sendika temsilcilerini ve baştemsilcilerini değiştirecekti. Vakti gelince atama yerine "seçim"i tercih edecek ve demokratik kurallara "bağlılığını" gösterecekti. Fakat işler, hiç de rüya görülerek, masa başında ahkâm keserek, kağıt üstünde gemi yüzdürmeye kalkışarak yürütülemeyecekti. Nitekim "işyerlerinde temsilci seçiyorum" havası ile bazı işyerlerinde atamalara başladı. Üç fabrikanın temsilciliklerini kaldırdı: Roche, Gripin ve Marshall."(Sendika Temsilcileri, Vatan, 19 Eylül 1977)

DÜRÜST BİR SESE KULAK VERELİM

Gerçekler saklanamaz

Ancak, bundan sonra yapılan seçimleri, yine eski temsilciler kazanmışlardı. Gerçekten de Sülker'in anlattığı gibi bu durum Kılınç'ın demokrasiye hiç alışkın olmayan kafasını attırmıştı. Sülker şöyle devam ediyor:

"Nasıl olurdu bu? Kendisinin karşıt olduğu kişileri işçiler yeniden nasıl temsilci seçerlerdi? Hemen işverene yazı gönderdi: Sendika temsilcilerinin temsilcilikleri kaldırılmıştır, diye... Sonra da seçimlerde az oy alıp yedekte kalanları temsilci olarak tayin etti. Ama işçiler, oy haklarına sahip çıkmasını öğrenmiş, oy'un önemini kavramış ve oyuna gelmemeyi bilmişlerdi. İşçiler hemen imza toplayarak Mehmet Kılınç'ın çevirmek istediği işleri DİSK'e bildirdiler. Ama yeni temsilci seçiminde görülen işyeri işçilerinin bilinçli tavrına karşı Mehmet Kılınç yönetiminin politikası şu oldu: İşyerlerini temsilcisiz bırakmak.. Yani Tüzüğün 30. maddesini hiçe saymak. Bu keyfi yönetim, yeni marifetlere hazırlanıyordu."(Aynı yazı)

SOSYAL-İŞ VE KERAMİK-İŞ ÖRNEKLERİ

Sülker'in yaklaşımında "duygusal" hiç bir yan yok. Bu nedenle tepkileri yalnızca Kılınç ve çevresinin yaptıklarına değil, DİSK'in içindeki tüm anti demokratik, ilke dışı uygulamalara ilişkin. Keramik-İş'in tasfiye edilmesi amacına yönelik olarak İzmir'de "Beton-İş" adlı bir sendikanın kurdurulmasını da şöyle değerlendiriyor:

"DİSK sendikaları arasında Beton-İş' in temsil etmekte olduğu işkolunda kurulu ve DİSK üyesi Keramik-İş sendikası vardır. Bu sendikanın yöneticileri arasında TİP'li olduğunu öğrendiğim arkadaşlar da bulunuyor. Acaba, DİSK genel başkanı, aylarca önce Keramik-İş yöneticilerinin tılmasını önlemeyi mi kafasında planlamış ve bunu gerçekleştirmeye mi sıra gelmiştir? Beton-İş'in kuruluş ve DİSK' e katılışı böyle bir ön planın sonucu mudur?" (Sevinelim mi, Üzülelim mi?, Vatan 5 Eylül 1977)

DİSK yöneticilerinin Sosyal-İş'i eritmeye, yok etmeye yönelik planları ve bu planların bir adımı olan "birleştirme" kararının Sosyal-İş genel kurulunda ele alınışı sırasında Sülker şunları yazıyor:

"Sosyal-İş Sendikası, tüzel kişiliklerinin eritilmesini, yöneticilerinin sendikacılık yaşamlarının sona erdirilmesini, DİSK'in yürürlükteki Anatüzüğüne aykırı olarak verdiği 'yok etme' kararını her halde onaylamayacaktır."(Sosyal-İş'in Genel Kurulu, Vatan, 7 Ağustos 1977)

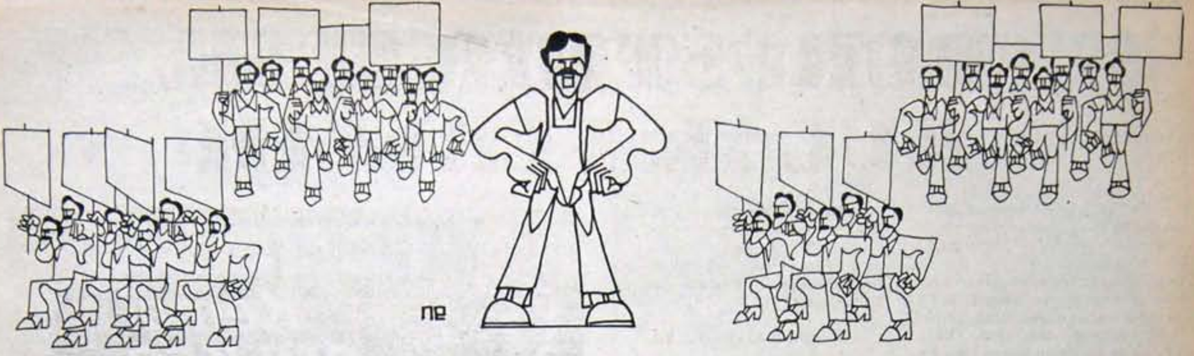
Sülker, bütün bunların yanısıra, Turizm-İş sendikasının fiilen tasfiyesini ve buna yönelik girişimleri de özetliyor:

"DİSK'in beşinci genel kurulundan önce yeniden TİP kuruldu. Turgut Gökdere, Dinçer Doğu, Özcan Kesgeç arkadaşlar bu partide kurucu oldular. Parti Genel Başkanlığına da Behice Boran getirildi. İşte bu gelişmeden sonra DİSK genel başkanı sıra ile Gökdere'yi, Dinçer'i, son olarak da Kesgeç'i DİSK'ten uzaklaştırmanın politikasını uyguladı." (Aynı yazı)

Örneklerden bazıları bunlar. Kimileri belki de yine sızlanacaklar: "Şimdi şu varken, bu varken, UDC varken sırası mı, önemli mi?" Sızlansınlar, ama Sülker'in dediği gibi "yere çakılmaya" da hazırlansınlar.

YÜRÜYÜŞ
HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● YÖNETİM: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş İSTANBUL Tel: 26 35 67 ● ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (Renkli): 15 000 TL, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12.000 TL, İç sayılarda sütun santimi: 40 TL. Yayın İlanları % 50 indirimlidir. ● BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisleri

CİDDİYET GEREK

Behice BORAN

Emperyalizme ve faşizme karşı iş ve güçbirliği gereği yıllardan beri tekrarlanır durur. Milliyetçi Cephe'nin 2. kez iktidara gelişinden beri bu konu üzerinde daha da durulmaya başlandı. Çeşitli illerde, ilçelerde demokratik kitle örgütleriyle kimi partiler temsilcilerinin toplantılar yaparak ortak eylemlerini düzenlemesi üzerinde görüştükleri de biliniyor. Bunlar genelinde olumlu gelişmeler olmakla beraber, somutunda olumsuz yanları da içeriyor.

Faşizm tehlikesi son derece güncel, ivedi, dirimsel bir sorun. Hafife alınmaya,savsaklanmaya asla tahammülü olmayan bir sorun. Bir yandan saldırılar, cinayetler, terörist girişimler, komando ve polis baskıları, grev ertelemeleri ve lokavt ilanları, öte yandan demokratik hak ve özgürlükleri daha da daraltma, yok etme doğrultusunda yasa hazırlıkları tırmandırılarak sürdürülüyor. Türkiye adım adım tam boy açık faşizme doğru itiliyor.

Bunun sorumlusu sadece Milliyetçi Cephe koalisyonu ve iktidarı değil. Onlar araç; asıl sorumlu büyük sermaye sınıfı ve işbirlikçisi olduğu emperyalizm. Faşizmin kaynağı yapısal ve sınıfsal. Faşizmi geriletecek ve alt edecek güç de sınıfsaldır: İşçi sınıfı ve müttefiki köylü/kentli kol ve kafa emekçisi katmanlar. Emperyalizme ve faşizme karşı iş ve güçbirliği sorunu, özünde, bu işçi/emekçi sınıf ve katmanların örgütlü, birleşik bir güce dönüşmesi sorunudur. Başarılması gereken iş budur. Tüm girişimlerin, anlaşmaların, ortak eylem düzenlemelerin hedefi bu olmak zorundadır. Faşizmi geriletmenin ve yok etmenin başka yolu, yöntemi yoktur. Bu gerçek açık seçik kavranmadıkça, bu anlayışla hareket edilmedikçe, bilmem kaç örgüt ve kuruluşun katıldığı kalabalık toplantılar ve altında düzinelerle derneğin imzası bulunan bildiriler gösterişçi davranışlar olmaktan öteye gitmez, emperyalizme ve faşizme karşı bir ağırlık oluşturmaz.

Bugünkü duruma baktığımız zaman, sözünü ettiğimiz gerçeğin tüm ilgili taraflarca gereği gibi kavrandığı ve ona göre hareket edildiği söylenemez. Üst düzeyde toplantı önerileri; genel, soyut cephe çağrıları; bu çağrılara "katılma bildirileri" yayınlama girişimleri hâlâ revaçta. Bu düzeylerde bir sürü gidip gelmeler, toplantılar, demeçler, yayınlar... Ama işçi/emekçi kitlelerin bilinçli, örgütlü birleşik bir güce dönüştürülmesi konusunda ne yapılıyor? Veya, bu yapılanlar bu amaca hizmet ediyor mu? soruları pek sorulmuyor gibi.

İş ve güçbirliği konusunda bu eleştirdiğimiz türden davranışlar 1970 öncesi çok görüldü, hatta yalnızca bu tür davranışlar vardı diyebiliriz. Çeşitli dernekler türemişti. Yayınlanan ortak bildirilerin altında bunlar uzun listeler oluşturuyorlar, düzenlenen ortak mitinglerde parmakla sayılabilecek kadar az kişilerin taşıdıkları dernek pankartlarıyla boy gösteriyorlardı. Bu iki halin dışında, varlıkları neydi, güçleri neydi, faaliyetleri neydi? Bunların biraraya gelmesiyle emperyalizme ve faşizme karşı gerçek, etkin bir iş ve güçbirliği oluşturulduğu elbette söylenemezdi.

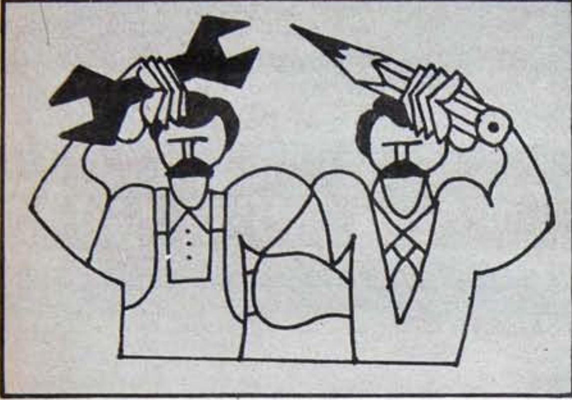
Şimdi de benzeri bir oluşumun boy attığını gözlüyoruz. Oysa örgütlerin önemi kitleleri harekete geçirebilme araçları, manivelaları olabilmelerindedir. Bu işlevi yerine getirebildikleri ölçüde siyasal ve siyasal olmayan örgütlerin, kuruluşların önemi ve yararı vardır; aksi halde onların biraraya gelmeleri, kararlar almaları, bildiriler yayınlamaları toplumsal güç içeriğinden yoksun biçimsel davranışlar olmaktan öteye gitmez.

Kitleleri örgütlü birleşik bir güce dönüştürmekte, emperyalizme ve faşizme karşı mücadeleye sokmakta iş ve güçbirliği etmektir söz konusu olan. Bu amaca yönelik olmak, bu amacı gerçekleştirmeye çalışmak şartıyla ancak, çeşitli örgüt ve kuruluşların biraraya gelmesi bir anlam ve önem taşır. Böyle bir amaçla ve onu gerçekleştirmek için biraraya gelen örgüt ve kuruluşlar bu girişim ve çalışmalarda kendi örgütsel farklarını, özelliklerini ileri sürmezler, sürmemelidirler. Ayıran değil, birleştiren noktalar üzerinde durulur ve o noktalar üzerinde birleşik çalışma ve eylem sürdürülür. Ortak bir eylem kararlaştırıldığında, üzerinde anlaşmaya varılmış görüşler açıklanır, sloganlar kullanılır. Bu ortak eylemler -kapalı salon toplantısı, miting, yürüyüş vb.- her örgüt ve kuruluşun kendisini diğerlerinden ayıran sloganları bağıracağı, görüşleri, çizgiyi açıklayacağı fırsatlar değildir. Zira ortak eylemlerin amacı, katılan her örgüt ve kuruluşun kendisini göstermesi, öne çıkarması, kendi propagandasını yapması değildir. Anti-emperyalist ve anti-faşist birliğe, dayanışmaya ters düştüğünden bu çeşit davranışlardan kesinlikle kaçınmak gerekir. Amaç, ortak eylemlere mümkün olan en geniş kitleyi katmak ve onu temel ortak hedefler etrafında örgütlü birleşik güç haline dönüştürmeye çalışmaktır. Bunun için de, eyleme katılan örgüt ve kuruluşlar belirtilmekle beraber, bunların emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede birleştikleri temel görüşler, hedefler, yöntemler ve sloganlar sergilenir; ayrışım değil, birlik ve beraberlik vurgulanır.

Böyle davranmak, birleşik harekete katılan örgüt ve kuruluşların kendi programlarından, görüşlerinden, sloganlarından toptan vazgeçmeleri, bir pota içinde erimeleri anlamına gelmez. Her biri örgütsel ve ideolojik bağımsızlığını sürdürür. Kendi örgütsel çalışmalarında kendi politik çizgisini işler, yayar; kendi kitle tabanını örgütlemeye uğraşır. Bu örgüt ve kuruluşlar kendi aralarında tartışabilir, eleştirilerde de bulunabilirler. Ama emperyalizme ve faşizme karşı işbirliği ve dayanışma için ortak eylemler yürütmek söz konusu olduğunda ayrışımlar, ideolojik özgünlükler değil, mutabakatlar, birliktelikler, uyumluluklar ön plana çıkar.

Emperyalizme ve faşizme karşı sınıfsal ve kitlesel mücadele çok ciddi bir iştir. Bu ciddi iş gereken ciddiyetle ele alınmalıdır. Örgütsel ve grupsal bencillik, gözalıcı gösterişler, biçimsel düzeyde kalmaya mahkum davranışlar işin ciddiyetiyle bağdaşmaz.

İŞÇİ SINIFINA VE DEMOKRATİK GÜÇLERE GÖZDAĞI VEREMEZLER

Geçtiğimiz hafta Türkiye'de bütün dikkatler yine ekonomik sorunlarüzerinde toplanmıştır. Beklenen devalüasyon kararı, yine kamufle bir biçimde de olsa, Çarşamba günü İkinci Milliyetçi Cephe'nin Maliye Bakanı tarafından açıklanmıştır. Türk Lirasının değerini ABD dolarına göre yüzde 10, Alman markına göre yüzde 8,4, Fransız frangına göre yüzde 9,3 düşüren devalüasyon kararı, ikinci MC'nin amaçları konusunda ilerici güçler tarafından yapılan yorumları bir kez daha doğrulamıştır. İkinci MC iktidarı, emekçi sınıf ve tabakalara karşı emperyalizmin, büyük tekellerin ve büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını ve isteklerini gerçekleştirmek için kurulduğunu, ekonomik önlemlerini devalüasyon kararıyla bağlayarak tam olarak sergilemiştir.

Ancak İkinci MC bu devalüasyon kararıyla bile emperyalizmin ve büyük sermayenin isteklerini yeterince karşılayabilmiş değildir. Emperyalizmin ve tekellerin sözcüleri, herşeyden önce devalüasyon kararının gecikmişliğinden ve etkisizleşmiş olmasından yakınmaktadırlar.

Büyük tekeller, devalüasyon kararının açıklanmasının gecikmesinden dolayı, devalüasyondan kendileri için beklenen yararların şimdiden azaldığını açıklamaktadırlar. Bunun da ötesinde, devalüasyonun oranı ne uluslararası maliye kuruluşlarının ne de yerli büyük sermayenin ihtiyaçlarını yerine getirmeye yetmektedir. İkinci MC iktidarı, saygınlık hesapları yüzünden, yüksek oranlı bir devalüasyonu bir defada ve açıkça yapma cesaretini gösterememiştir. Fakat hem bütün dünyanın mali çevreleri, hem de Türkiye'deki bütün konunun ilgilileri, yakın zamanlarda gelecek yeni "kur ayarlamaları"yla, istenen yüksek orana ulaşılacağını bilmektedirler.

YENİ TALEPLER, YENİ BASKILAR

Devalüasyon kararının açıklanması büyük sermayenin daha yeni isteklerinin dile getirilmesi için de bir vesile olmuştur. Devalüasyon kararı üzerine çeşitli yayın organlarında görüşlerini açıklayan büyük sermaye lardan şimdi sıranın yeni vergilerin konmasına geldiğini belirtmişlerdir. Daha farklı bir deyişle, bugüne kadar İkinci MC tarafından alınan önlemlerin amacına ulaşması için, emekçi kitlelerin daha yüksek bir tasarruf oranına zorlanması istenmektedir. Bu istek, IMF tarafından açıkça "ücretlerin dondurulması" olarak formüle edilmektedir. Türkiye içinde ise değişik kelimelere bürünmektedir. İkinci MC iktidarı, toplumsal tabanının hızla daralması karşısında "ücretlerin dondurulması" vb. gibi önlemleri en yumuşak bir biçimde telaffuz etmeye çalışmaktadır. Ancak işçi sınıfının, emekçi kitlelerin, tüm anti-faşist güçlerin ısrarla mücadelesi olmaksızın, İkinci MC'nin yeni ekonomik saldırılardan çekinmeyeceği ortadadır.

Büyük sermayenin yeni taleplerinin yeni baskı önerileriyle bir arada geldiği görülmektedir. Bunun ilk açık belirtisi, hükümetin bir "ıslahat tedbirleri" paketi üzerinde çalıştığının Demirel tarafından açıklanması olmuştur. İktidar, ekonomik önlemlere karşı geniş kitlelerin biriken tepkisine ve faşist tırmanışa karşı yükselen demokratik direnişe, sahte bir disiplin görüntüsüyle gözdağı vermek istemektedir. Bu arada ekonomik bunalımın yükünün, eskisinden daha büyük oranlarda, küçük esnaf ve zanaatkara, küçük ve orta sermayedarlara yıkılması için önlemlerin düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

Büyük sermayeden gelen baskı önerilerinin ulaştığı boyutları, yıllarca işçi sınıfının sendikal hareketini büyük sermayenin çıkarları doğrultusunda saptırma görevini en üst düzeyde yerine getirmiş bir Tunç'un bile, dokunulmazlığının kaldırılarak yargılanmak istenmesi göstermiştir. Bu girişimlerin amacı, İkinci MC'nin baskı ve saldırılarının işçi sınıfının hedef aldığını ve alacağını hissettirmektir.

SIRA TRT'YE GELDİ Mİ?

İkinci MC'nin icraatında öncelikli sıraya yasal görünümlü baskı ve terör önlemlerinin geldiğinin başka bir kanıtı da, TRT Genel Müdür Vekili Cengiz Taşer'in bir Bakanlar Kurulu kararnamesiyle görevinden alınmak istenmesi olmuştur. Bu kararnamenin sonucu henüz belli değildir. Fakat Milliyetçi Cephe'nin üç kolunun da haftalardır TRT yayınlarına yaptıkları saldırılar, İkinci MC'nin bu alanda tasarladığı operasyonunun boyutlarını tahmin etmeyi kolaylaştırmaktadır. Sıra TRT'ye gelmiş gözükmektedir.

Böylece Demirel'in, Gazeteciler Cemiyeti'nin hükümet üyelerine verdiği kokteylde, önem verilen bir gerici basın yazarına söylediği: "Tedbirlerden sonra artık köşeyi döndüm" sözünün anlamı daha iyi anlaşılmaktadır. İkinci MC, büyük sermaye için "zorunlu" ekonomik önlemlerden sonra yasal görünümlü ve fiili önlemlerle demokratik güçlere karşı geniş bir saldırıya geçmeyi, daha ilk günden planlayarak kurulmuştur.

İŞÇİ SINIFI VE DEMOKRATİK GÜÇLER BU PLANI BOZACAKTIR

Bu plan bozulmak zorundadır ve bozulacaktır. İkinci Milliyetçi Cephe'ye

SAĞMALCILAR SİLAHLAR

Geçtiğimiz günlerde İstanbul'daki Sağmalcılar Cezaevinde komandoların çirkin istemleri sonucu baş gösteren silahlı çatışma, ilerici, demokrat ve sosyalistlerin yoğunlaşan faşizan baskılar sonucu, dışarıda olduğu gibi hapishanelerde de can güvenliğinden ne denli yoksun olduğunu gösterdi. Öte yandan olaya neden oldukları gerekçesiyle, ilerici, yurtsever tutuklularla birlikte sürgün edilen komandoların Cezaevi Savcısına "komünist savcı, bizi nasıl sürgün edersin, sen bizim iktidarda olduğumuzu bilmiyor musun, seni bir kez Taksim'de dövdük, uslanmadın mı, artık haddini bildireceğiz" yollu tehditleri, anlaşılan "es" geçiliyor. Ve "artık talebe öldürmeyeceğiz, onlar da bizim gibi bu halkın çocuğu, artık mücadelemiz savcı ve hakimlere yönelik olacaktır. Artık savcı ve hakim öldüreceğiz." şeklindeki konuşmalarına 18 Eylül 1977 günü cezaevi bahçesinde bütün gazeteciler, polis yetkilileri ve askeri görevliler tanık olurken, bu konuşmalar unutulacak mı? Sonra, cezaevinde yapılan aramada silah bulunaması da düşündürücü.

ÇİRKİN İSTEKLER

Edindiğimiz bilgilere göre cezaevindeki çatışma komandoların, adi mahkumlar tarafından kullanılan bir erkek

köşeyi dönme olanağı verilmeyecektir. Bunun için demokratik güçler Milliyetçi Cephe'ye karşı gündelik tepkileri ve protestoları aşan mücadele yöntemlerini kullanmalıdırlar. Sosyal demokrat yöneticilerin, geniş kitlelerin İkinci MC karşısındaki sadece gündelik hoşnutsuzluklarını değerlendirmeyi amaçlayan ve sözlü demeçlerinden ötesine geçemeyen muhalefeti, işçi sınıfının ve emekçilerin tepkisini çekmektedir. CHP yönetiminin politikası, CHP içindeki ve onun yanındaki ilericiler tarafından eleştirilmektedir. Bu eleştiriler, günümüz koşullarının kaçınılmaz sonucudurlar.

İkinci Milliyetçi Cephe'nin ekonomik politikası, faşist güçlere karşı geniş bir eylem birliğinin gerçekleştirilmesi için gereken koşulları olgunlaştırmaktadır.

Bu politika, çok çeşitli ve değişik eğilimlerden örgüt ve kuruluşları tavır almaya zorlamıştır ve zorlamaktadır. Bu gelişme demokratik güçler tarafından değerlendirilebildiği ölçüde, İkinci MC'nin geçici manevralarla ekonomik yıkımın etkisini kitlelerin bilincinden uzaklaştırması önlenebilir. İkinci MC'nin "bir parmak bal" politikası başarısızlığa mahkum edilebilir. Bunun için, ilerici güçlerin geniş emekçi kitleleri, MC'nin politikasından zarar gören en geniş toplum kesimlerini birleştiren ortak talepler üzerinde mücadeleyi genişletmeleri zorunludur. Böylece emperyalizme, büyük sermayeye ve faşizme karşı en geniş toplumsal ittifakların geliştirilmesine doğru önemli adımlar atılmış olacaktır. ●

CEZAEVİNDE KONUŞAN VE KOMANDO TEHDİTLERİ

çocuğu yanlarına istemeleriyle başlamıştır. Ziyaret sırasında ilerici, yurtsever tutukluların hanım ziyaretçilerine karşı komandoların takındıkları çirkin tavırların da çatışmaya yol açan nedenlerden biri olduğu bildirilmektedir. Çatışmanın başladığı 17 Eylül gecesi karşılıklı silahlar kullanıldı. Silahların patlamasıyla birlikte jandarma ve polis de hapishanede isyan çıktığını öne sürerek özellikle ilericilere karşı göz yaşartıcı bomba ve makinelİ tüfek ateşiyle saldırıya geçti. Sabaha kadar süren çatışma sırasında bir jandarma eri gazetecilere sadece kendilerinin "on bine yakın mermi kullandıklarını" söylüyordu. Ancak dört kişinin dışında yaralanan olmadı. Onların tedavisi yapıldı. Cezaevine ancak ertesi gün öğleye doğru girilebiliyordu. Polis başlarında Ekipler Amiri Uğur Gür olduğu halde, gaz maskeleri ve çelik yeleklerle donanarak hazırlıklarını yaptılar. İtfaiye de cezaevi bahçesine sokuldu. Her şey cezaevi içine yapılacak bir baskına göre düzenlenmişti. Fakat cezaevi savcısı Tevfik Özkan'ın yerinde kararları beklenebilir bir katliamı önledi. Cezaevine silahlı polisi sokmayarak, tutukluların başka cezaevlerine nakli sırasında her hangi bir olay meydana gelmesi önlendi. Önce ilerici ve yurtsever tutuklular cezaevi arabalarına bindirildiler. Sayıları 50'yi bulan bu gençler, dik başlı ve kararlı bir şekilde cezaevi arabalarına binerken, "Jandarma biz sosyalistiz" marşını hep bir ağızdan seslendiler. Bu marşa karşı polisin tedirginliği görülürken, jandarmalar ilgiyle dinliyorlardı.

YASALAR İŞLETİLMELİ

Daha sonra cezaevi arabalarına bindirilen 46 komando cezaevi kapısından çıkarken, önce gazetecilere sövmeye başladılar. Görevli jandarmaların kolları arasından tekme savurmaya da kalkışanlar oldu. Sonra gazetecilerle sözümona arabaların üst penceresinden görüşmeye yanaştılar. Bu deliklerden savcı ve hakimlere tehdit yağdıran komandolar polis ve jandarmadan hiç bir tepki görmediler.

Faşizmin adım adım kurumlaşmaya başladığı günümüz Türkiye'sinde, çoğunluğu 15-18 yaşlarında gençlerden oluşan komando denen çapulcuların konuşmaları ve bunlara karşı takınılan tavır gerçekten ilginç. Yasalar bu çapulculara karşı işletilmediği ölçüde, faşizm gelişecek.

Faşizme karşı mücadele ise örgütlü olmak zorunda. Hayat pahalılığının giderek artışı, devalüasyon, işsizlik ve siyasal cinayetlerle birlikte tüm demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması girişimlerine karşı mücadeleden de ayrı değil. Bu mücadele örgütleniyor.

Yeni Moda: "Zararsız" CHP eleştiriciliği

Türkiye'de ilerici basında "toptancı" bir anlayışın hüküm sürmekte olduğu görülüyor. Toptancılık şurada: Bir dönem belirli bir konuda susmak gerektiğine inanıyorlar. Hepsi susuyor. Sonra belirli bir konuyu eleştirmeye karar veriyorlar. Hepsi eleştiriye başlıyor. Hepsi aynı eleştiriyi yapıyor. Örgütlü değiller, ama eleştiri ve suskunluklarında belirli bir senkron olduğuna kuşku yok. Ayrıca, gerek suskunluklarında, gerekse eleştirilerinde belirli bir dar çerçeveyi aşamadıklarına da kuşku yok.

1977 seçimlerinden önce CHP konusunda tam bir suskunluk gösterdiler. "Rahme düşmüş ceninler aşkına" CHP'nin eleştirilmemesi ricasına uydular. Ama suskunluklarının gerekçesi haklı değildi. Susunca, CHP'nin iktidar olacağını sanıyorlardı.

Bugün de eleştirince iktidar olacağını sanıyorlar. Ne eleştiri, ne de suskunluğun, haklı temellere dayanmadıkça partileri bir adım ileri götürmeyeceğini unutuyorlar. Suskunluk da eleştiri de ancak gerçekçi temellerden hareket edildiği sürece etkinlik kazanır. Bunu unutuyorlar.

Bugün CHP bol bol eleştiriliyor. Ama yalnızca sözde CHP eleştirisi yapılıyor. Dün susarak sözde CHP destekçiliği yapıldığı gibi, bugün de eleştirerek sözde CHP uyarıcılığı yapılıyor.

Örnekleri ortada: CHP lideri Ecevit "demokratik kitle eylemleri için mevsimin uygun olmadığını" söyledi. Bunu eleştiren çıktı mı? Eleştirisinde bu noktadan hareket eden çıktı mı?

CHP lideri, tekelleri, büyük sermayeyi kollamak için tüm kötülükleri "aracıya istifçiye" yıkmak, bunlarla sınırlamak istiyor. CHP eleştirmenlerinden biri olsun enflasyon ve bunalımla büyük sermaye arasındaki ilişkiyi kurarak bu açıdan CHP'yi eleştirdi mi?

CHP lideri, MC'nin ekonomik tedbirlerinin "aracılara ve istifçilere" yaradığını söyledi. Bir tek kişi kalkıp da bu tedbirlerin özünde büyük sermayeye yarayan tedbirler olduğunu söyledi mi? CHP'yi bu açıdan eleştirdi mi?

CHP lideri Türkiye'nin gelişmesinden yana olan "yeni sosyal güçler" tanımını yaptı. "Yeni sosyal güçler" arasına işçi sınıfını da büyük sanayi burjuvazisini de soktu. Bunların çıkarlarının hiç bir dönemde uzlaşamayacağını bir tek kişi söyledi mi? CHP'yi bu açıdan eleştirdi mi?

CHP, "eylemsizlikle", "üzerine ölü toprağı serpilmiş olmakla" suçlanıyor. Doğru, ama nedeni? Nedenini Ecevit açıklamadı mı? CHP lideri, Türkiye' de bazı hakların bu hakları talep edenlerin mücadelesi olmadan üstten verildiğini söylemedi mi? Eylemsizliğin, suskunluğun, avutmacanın asıl nedeni bu değil mi? Bir tek kişi kalkıp da CHP'nin eylemsizliğini bu açıdan eleştirdi mi?

CHP eleştirilir. Ama eleştirilmek için eleştirilmez. Eleştirilerin gerçek kaynağı saklanarak eleştiri yapılamaz. Böyle eleştirilerin yararı ve etkinliği olmaz. Böyle eleştiriler, eleştiri silahını güdükleştirir. Eleştiri yapılan kuruluşun tabanına yol göstermez.

İnsanlar CHP'li olabilir. Ama ne kendi başına suskunlukla, ne de kendi başına eleştiri ile iyi bir CHP'li olunmaz. İyi bir CHP'li olmak için, eleştirilen "eylemsizliğin", "ölü toprağının" kaynağına gitmek gerekli. Bu yapılmadıkça yapılan eleştiriler de inandırıcı olmaz. Etkili olmaz.

Bu şehri İstanbul ki

Çocuklara ezberletilen bir şarkı vardır: "bir köy var uzakta, gitmesekde, görmesek de, o köy bizim köyümüzdür" diye sürer gider bu şarkı. İstanbul'da Topkapı surlarını aşıp bir tepe üzerindeki "sosyal meskenleri" görünce hemen bu şarkı gelir akla. Burada yaşayanlar, bölgelerini "unutulmuş şehir" diye tanımlıyorlar. Toz toprak içindeki bu emekçi semti, tepenin üzerinde bir "dikilitaş" yığınını andırıyor.

Gerçekten de "unutulmuş" sosyal meskenler ve orada yaşayan emekçiler. Üstüste yığılı gecekonduları andıran görünümü ile gerçi yağmurda karda kışta ba sokacak bir yuva, ama bundan öte "olumlu" yanı yok sosyal meskenlerin.

Sosyal meskenliler, sorunlarını öğrenmek isteyen YÜRÜYÜŞ muhabirine önce şunu söylüyorlar: "Söylenecek o kadar çok şey var ki... Hangi birinden başlasak?"

Gerçekten de saymakla bitmiyor sosyol meskenlilerin sorunları. Bir kez semtin yerleşime açılışından bu yana doğru dürüst, geçit veren, çamursuz bir yolu yok. Susuzluk ise, ayrı bir dert. Kanalizasyon yok. Yüzlerce metre ötede ki bir dereden su taşınıyor. Bunu artık kanıksamışlar, olgana işler arasında sayıyorlar.

Elektrik vb. gibi temel ihtiyaçların yokluğunun yanısıra bir de ekmek derdi var sosyal meskenlilerin. Ekmek bile bulamıyorlar.

Sosyal meskenli emekçilerin çoğunluğu, çalışmaya çocukluklarında başlamışlar. Bu nedenle tam yaşayamamışlar çocukluklarını. Ancak yine de çocukların oynayabileceği temiz-geniş bir alan özlemi içindeler. Toz toprak içinde bina aralarında, pislik ortasında oynayan çocukları görünce sosyal meskenlilere hak veriyor insan. Ancak sosyal meskenliler, yolun, suyun, elektriğin ve kanalizasyonun olmadığı bir yerde çocuklarının oynayacak temiz bir yer bulamamasından nispeten daha az şikayetçiler.

Emekçi semtlerinin bir çoğunda olduğu gibi, faşistler ve faşist ideoloji burada da dikiş tutturamamış. Gerçi bilinçli insanlar sosyal meskenliler, ancak bu bilinçlerini geliştirecek ve yansıtacak bir örgütten yoksunlar. Bu örgütsüzlük nedeniyle, pırıl pırıl gençler, emekçiler, vakitlerini kahve köşelerinde geçirmek zorunda kalıyorlar. Bilardo, okey kumar vb.

Gerçekte, burjuvazinin, egemen sınıfların alabildiğine yararlandıkları bir durum bu. Büyük bir potansiyel taşıyan emekçi semtlerinde, emekçi halkın bilinç ve kültürünü geliştirecek dernekler, okuma odaları, kültürel çalışmalar en baştan engellemeye uğruyor. İstiyorlar ki, emekçi çocukların bilinci ve direnci daha baştan kahve köşelerinde, seks filmlerinde, macera romanlarında içki şişelerinde törpülenip gitsin. Sonunda onlar da düzenin birer robotu haline gelsinler.

Ancak sosyal meskenlerde örgütlenmeye doğru luzla gelişne bir bilinç de var. Yöre halkının özel sorunlarından hareketle ülkenin, tüm emekçi halkın sorunlarının görüşüldüğü, tartışıldığı demokratik bir örgütlenme içine girmenin zorunluluğunu anlıyor artık sosyal meskenli emekçiler.

İSTANBUL'DA TİFO SALGINI

Yaz sıcaklarının artmasıyla birlikte, salgın hastalıklar da giderek halkı daha çok tehdit eder hale gelmişti. Ülkenin çeşitli yörelerinde halkı tehdit eden koleranın yanısıra İstanbul halkının başına bela olan hastalıklardan biri de tifo. İlk kez Bakırköy Kocasinan semtine görülmeye başlayan tifo vakaları yayılıyor. Geçenlerde sözü edilen semtte bir genç kız tifodan öldü.

Elbette nedenlerin başında yıllardır bir türlü çözülemeyen çöp, kanalizasyon ve su sorunları geliyor. Bu sorunlara bu güne kadar en küçük bir çözüm getirilemeyen, dolayısıyla da salgın ve bulaşıcı hastalıkların en çok görüldüğü semtler, hiç kuşkusuz işçi ve emekçi semtleri. 1970 yılındaki ünlü Kolera salgını da bir emekçi semti olan Sağmalcılar'ı kasıp kavurmuştu.

Bakırköy dolaylarında yaygın olarak görülen bağırsak enfeksiyonları ve Tifo halkı tehdit ediyor. Özellikle Tifo kuşkusu duyulan hastaların sayısı giderek artıyor.

Hastalığın hüküm sürdüğü bölgelere kısa bir göz atmak, nedenleri apaçık ortaya koyuyor. Çocuklar, ortada sereserpe duran çöplerin içinde oynuyorlar. Çeşmelerden akan sulara kanalizasyon sularını karıştığını söylemeye bile gerek yok.

Ancak emekçi halkın dertleri, hastalıklara böylesine açık koşullarda yaşamaları ile bitmiyor. Alınan tedbirler de emekçi halka göre alınoyor. Güya aşılama çalışmaları var. Ama alabildiğine bir başıbozukluk içinde. Aşı olan emekçiler iğnenin birinden çıkarılıp öbürüne "fabrikasyon usulü" sokulduğundan, işin ciddi tutulmadığından yakınıyorlar.

Sulardaki kirlilikten söz etmiştik. Bazı ilgililer tıkanın kanalizasyon borusundan bahsediyorlar. Tıkanan kanalizasyon borularının hemen altında ise su boruları geçiyor. Kanalizasyon sızıntıları, rahatça suya karışıyor böylece. Sulardaki klor yetersizliği ise bölgedeki halkın başlıca şikayetlerinden biri.

Nedense hep böyle olur. Ne tifo, ne Kolera, nedense hiç Şişli'de, Nişantaşı'nda başlamaz. Hep emekçi semtlerinde başlar, hem emekçileri, onların çocukların kırar geçirir. Şimdi İstanbul'un Bakırköy Kocasinan semti de böyle bir tehdit altında. Buna karşılık, alınan hiç bir ciddi tedbir yok.

NEZİH DURAL'DAKİ KERAMET

Lockheed skandalının ünlü ismi Nezih dural, İstanbul'da Küçük Bebek'de bir kaçak inşaat yaptırıyor. Belediye kaçak inşaatı yıktırılması kararını alıyor. Ancak Beşiktaş Belediye İmar Şefi Günöz Ceyhun'un elinde hiç bir yıkım aracı yoktur. Bu nedenle yıkım gerçekleştirilemiyor.

İlginç gelişmeler de bundan sonra başlıyor. İstanmul belediyesi müfettişleri, Dural'la, uğraşacakları yerde araçsızlık yüzünden yıkımı gerçekleştiremeyen Ceyhun'a karşı savaş açıyorlar. Oysa Beşiktaş Belediyesi bir tek yıkım aracına ve bir tek yıkım elemanına bile sahip değildir. Balat'ta küçük bir ekip ve bazı yıkım araçları var. Ancak, yazışmaların uzaması ve gerekli iznin çıkarılamaması yüzünden bunlar da kullanılamıyor.

Küçük Bebek'te, Nezih Dural'ın 3.5 milyona sahip olduğu bir arsa üzerinde inşa ettirdiği binanın katlarından biri, kaçak olarak inşa edilmiş. Kaçak olduğunun tesbiti üzerine bina mühürlenmiş. Ancak buna rağmen inşaata devam edilmiş. İmar Şefi Günöz Ceyhun da yıkım kararı çıkartmış. Ancak yukarıda sözü edilen yetersizlikler nedeniyle yıkım gerçekleştirilememiş.

Bu olaydan İstanbul Belediye başkanı İsvan'ın haberdar olup olmadığı bilinmiyor. Ancak olay, kodamanlara diş geçiremeyen bazı müfettişlerin, kısa yoldan kimi hedef seçtiklerini açıkça gösteriyor. İstanbul Belediyesi teftiş kurulu üyeleri asalaklıklarını şimdi de "dostlar alışverişte görsün" kabilinden, görevini yapmaya çalışan insanlara saldırarak sürdürüyorlar.

Kağıt zammı ve kitap düşmanlığı

İkinci MC'nin "ekonomik tedbirler" paravanası altında patronların istediği zamları yapması, dargelirli ve yoksul halkın belini büktü. Petrol ürünlerine, demire, çimentoya, PTT ve ulaşım hizmetlerine yapılan zamlar fiyat artışlarını büyük bir hızla körükledi. Zamların arkasından hemen hemen bütün malların fiyatlarında inanılmaz bir hızlı artışlar olmaya başladı.

Bütün bu zamlar içinde dargelirli halkın dikkatini çekmeyen fakat oldukça önemli olanı kağıda yapılan zam. MC iktidarı zam paketini açıklarken kağıdı bu zamların dışında tutar görünmüştü. Fakat iki gün sonra SEKA Genel Müdürlüğünden yapilan bir açıklama kültürel kağıda yüzde 35 ila yüzde 180 arası zam yapıldığını bildiriyordu. Bunun özellikle kitap ve okul defterlerine yüzde 300 oranında yansıması beklenlyor. Nitekim zam kararının açıklanmasından hemen sonra kağıt alım satımıyla uğraşan büyük tüccarlar tüm kağıt ve defter satışlarını durdurup ellerindeki stokları yeni fiyatlardan satmak üzere hazırlıklarını yapmaya başladılar. Böylece 3,5 liraya satılan 40 yapraklı bir okul defterinin fiyatı 10 liraya; 4,5 liraya satılan 60 yapraklı defterin fiyatı 12,5 liraya; 5,5 liraya satılan 80 yapraklı defter 15 liraya; 9 liradan satılan 120 yapraklı defter 20 liraya; 11,5 liraya satılan 140 yapraklı defter 25 liraya; 12,5 liraya satılan 160 yapraklı defter ise 30 liraya çıktı.

Kağıda böylesine yapılan büyük zamlardan sonra gerek gazete patronları, gerekse büyük yayınevleri zam hazırlıklarına başladılar. Gazeteler zam kararının hemen arkasından fiyatlarına zam yaptılar. Yayınevleri ise bundan sonra yayınlayacakları ve ikinci baskısını yapacakları kitapların fiyatlarını zam oranında okuyucuya yansıtacağını açıkladılar.

Kültürel kağıda yapılan bu zamla orta boy bir kitabı bundan sonra 70-80 liraya, büyük boy bir kitabı ise yaklaşık 100 liraya ya da daha fazla bir fiyata okuyabileceğiz. Böylece kitap satışlarında önemli oranda bir düşme görülecek. Çünkü bilindiği gibi Türkiye'de kitap okuyucuları daha çok memurlar, öğretmenler, öğrenciler ve diğer aydınlardan oluşur. Bu sayılan kitlenin ise gelirleri pek değişmez. Bu nedenle okuyucu kitleal kitap alımında daha bir titiz davranacak ve ancak özellikle okumak istediği bir kitabı alacaktır. Bu ise piyasada "satan" yazarların kesin bir egemenlik sağlayacakları anlamına gelir.

Bunun dışında yayınlanmasında kültürel açıdan büyük yarar olan birçok yayın, yayınevi sahipleri tarafından "satmaz" gerekçesiyle geri çevrilebilecektir. İkinci MC hükümeti kağıt fiyatlarına yaptığı yüksek orandaki bu zamla kitap ve bilgi düşmanlığını ortaya koymuştur. Baskıyla, toplatmayla, polis zoruyla yapılamayan, fiyat artırımı sonucunda önemli ölçüde gerçekleşecek.

KİTAPLAR VE MÜCADELE

Metin ÇULHAOĞLU

Yıl, 1968. Türkiye İşçi Partisi'nde Aybar sapması tartışılıyor. Parti, o dönemde Aybar ve ekibinin denetiminde. Genel Başkan Aybar, bilimsel sosyalizmin temel ilkelerine yüz çevirmekle suçlanıyor. Bir toplantıda, Aybar taraftarı bir delege şunları söylüyor: "Biz Allahın kitabını inkar edip buraya geldik, Aybar Marks'ın kitabını inkar etse ne olacak?"

Yalnızca Marks değil. Marks'la birlikte Engels ve Lenin de her zaman inkar edildi. Her zaman da savunuldu. Bugün de inkar ediliyor, bugün de savunuluyorlar. Ancak Türkiye söz konusu olduğunda, Marks'ın inkarı da, savunusu da belirli bir gerçeği gösteriyor: Aşağı yukarı, hareketin içinde bulunduğu düzeyi. 1968'lerinTürkiyesisöz konusu olduğunda, genel anlamda hareket ne "Allahın ve Marks'ın kitaplarını inkar eden" in düzeyinde, ne de Marks'ın kitabına sahip çıkanların düzeyinde. İkisinin arasında bir yerde.

Ancak tam ortasında da değil. Öyle olsaydı, Marks'ı bu düzeyde inkar edenlere karşı Marks'ı savunanlar, dolayısıyla bir bütün olarak bilimsel sosyalizmi savunanlar sonuçta başarı kazanamazlardı. Marks'ı inkar edenleri yenilgiye uğratamazlardı.

KİTAPLAR, MÜCADELE İÇİN VAR

Kitapları inkar etmek ya da savunmak, yalnızca bilimsel sosyalizmin klasikleri ile sınırlı değil. İnkar ya da savunu, tüm kitaplar için geçerli. Kitaplar, ya inkar edilirler, ya da savunulurlar. Çünkü, kitapların tümü mücadele içinde ve mücadele için var. Kitaplar, mücadele içinde, mücadelenin deneyimleri ile doğrulanır ya da inkar edilir. Bilimsel sosyalist klasiklerin "klasikliği" de buradan geliyor. Birikmiş tüm deneyimler tarafından, verilen tüm mücadeleler tarafından doğrulanmalarından ileri geliyor.

Türkiye'de sosyalist hareket, baştaki örnekte olduğu gibi, kitapları tümden ve peşinen reddedenlerle birlikte, kabul eden ve "savunan" geniş bir kesim de gördü. Sol içinde, "Marks'ın kitabını" kabul eden aydınlar, peşinen reddedenlerden hayli fazla. Bugün de böyle.

Kitaplar, mücadele içinde ve mücadele için var. Bunu en iyi biçimde özetleyenlerden biri, Kalinin. (Bak. Devrimci Eğitim, Devrimci Ahlak, Ser Yay. s.46-47) Kalinin'in söylediği şu: Marksist klasiklerde belirli formüller var. Önce, bunların özüne inmek gerekli. Ama bu kendi başına kesinlikle yeterli değil. Bir de bu özü günlük deneylerle birleştirme zorunluluğu var. Pratik sorunların çözümünde bunları kullanabilme zorunluluğu var. Ama bunun da ötesi var: Bu teoriyi ve formülleri, eldeki birikmiş deneylerle geliştirme, zenginleştirme zorunluluğu.

KARŞILIKLI İLİŞKİ

Adım adım ve teker teker saymak gerekiyor. İlk adım şu: Genel Marksist ilkelerle belirli bir ülkede sınıf mücadelesinin ulaştığı düzey arasında karşılıklı bir ilişki var. Marksist ilkeler özümlenmeden sınıf mücadelesini daha ileri boyutlara ulaştırma olanağı olmadığı gibi, sınıf mücadelesi deneyimi yeterince gelişmeden belirli temel ilkeleri kavrama olanağı da yok. Örneğin, Türkiye'de Ne Yapmalı, baştan itibaren göreli olarak daha çok anlaşıldı. Ama 18. Brumaire değil. 18. Brumaire'i anlayanların sayısı, ancak 12 Mart deneyimi ile birlikte arttı.

Özetle şu: Sınıf mücadelesinin olgunluk düzeyi, önce belirli formüllerin ya da ilkelerin tümüyle anlaşılmasına izin vermez. Daha sonra, örgütlü mücadeledeki hamlık, kavranan özün pratiğe geçirilmesine izin vermez. Nihayet, hem sınıf mücadelesindeki, hem örgüt pratiğindeki, hem de entellektüel düzeydeki gerilik, genel teorinin ülkenin somut deneyimleri ile zenginleştirilmesine izin vermez.

Somut bir örnek. 12 Mart döneminden önce birçok şey okundu. Çoğu tarafından nasıl "okunduğu" biliniyor. 12 Mart döneminde birçok kişi böyle "okudukları" için hapse girdi. Bir çoğu da dışarıda kaldı. İçeriden çıkanlar da, dışarıda kalanlar da daha sonra "Biz meğer Türkiye hakkında ne kadar az şey biliyormuşuz" diye kitapevlerine akın ettiler. Türkiye hakkında yazılmış "Marksist" kitap bırakmadılar. Tabi, bunların sayısı son derece azdı.

OLGUNLUK

Neden azdı? Bunu anlamak için, bir karşılaştırma ile başlamak gerekiyor. Karşılaştırma, Türkiye'deki sol dergilerle, Türkiye hakkındaki özgün Marksist araştırmalar arasında. Arada, şaşırtıcı bir uçurum var. Türkiye solu, nitelik bir yana, dergicilik açısından sayı olarak hayli yüksek bir düzeyde. Dergilerin arasında iyileri de kötüleri de oldu. Ama tümünü toplarsak, Türkiye'de çıkmış ve çıkmakta olan periyodiklerin haddi hesabı yok. Bunlarla karşılaştırıldığında, yerli özgün Marksist araştırmalar parmakla sayılacak kadar az. Niçin?

Şundan: Özgün Marksist araştırma, Türkiye ölçeğinde, bilimsel sosyalist teoriyi geçmiş deneylerle, ortaya çıkan yeni deneylerle zenginleştirme anlamına geliyor. En başta, nesnel olarak, sınıf mücadelesinin 1971 öncesi olgunluğu buna engel.

İkincisi ise daha öznel bir etken: Örgüt deneyimi ve örgüt pratiği. Bu eksiklik, etkisini şöyle hissettiriyor: Yukarıda sözü edilen anlamda bilimsel çalışma dünü, bugünü ve geleceği ile harekete bir perspektif koyabilmek demek. İlerisi için yol gösterici olmak demek. Böyle bir perspektifin konabilmesi ise, örgüt pratiğinin ve örgütlü çalışmanın dışında mümkün değil. Çünkü ancak örgütün o andaki sorunları bilinirse hareketin o andaki sorunları bilinir. Ve ancak bunlar bilinirse dün yeterli bir biçimde açıklanabilir. Yarın için gerçekçi hedefler saptanabilir. Dergicilik ise, günlük olayların yalnızca sergilenmesine, günlük (kısır ya da verimli) polemiklere dayandığı için böyle bir zorunluluğu ve perspektifi gerektirmiyor. Dergicilikte bunun için daha zenginiz. Araştırmada ise, yine bu nedenle daha fakiriz.

ÜÇ ÖRNEK

Daha somut örneklere sıra geldi. Özgün çalışma olarak yayınlanmış üç kitap üzerinde durulabilir: Muzaffer Erdos'un 1971 öncesi dergilerde çıkan polemik yazılarından oluşan "Türkiye Sosyalizmi ve Sosyalizm"; İdris Küçükömer'in "Düzenin Yabancılaşması"; Avcıoğlu'nun "Türkiye'nin Düzeni" ve "Milli Kurtuluş Tarihi"

Bu çalışmaların tümüne saygı duymak gerek. Kısır bir toprağın emek ürünleri oldukları için. Ancak saygı, eleştiriyi, gerekirse tümden inkarı dışlamıyor. Bu nedenle de şunları açıkça söylemek gerekiyor: Bu yapıtların tümünün ortak özelliği, teori ile Türkiye pratiği arasındaki ilişkiyi yarın için geçerli hiçbir şey söyleyemeyecek biçimde kurmaları. Bu açıdan, "kuramamaları" demek daha doğru. Tümü, "devrim için yol gösterme" iddiasını taşıyor. İkisi, yanlış yol gösteriyor. Küçükömer'in kitabı ise hiçbir şey göstermiyor.

Bu ürünlerin kendi dönemlerinde sosyalist harekete katkıları ne oldu? Erdost' un kitabını okuyanlar ve benimseyenler bir iki ay milli burjuvaziyi yanlarına çekmek için "yerli malı haftası" düzenleyip milli makarna imalatçılarına çağrıda bulundular. Sonra bundan da bıkıp, bireysel terörizm yolunu seçtiler. Avcıoğlu'nu okuyanlar ise, sonuç olarak, 12 Mart'a dek "ilerici paşa" hayali ile avundular. Sonra vazgeçtiler. Küçükömer'in kitabını okuyanlar ise bir süre bere, mes ve tesbih ile dolaştılar. Rahat edemediler.

Bu araştırmacıların tümünün zaman zaman dikkate değer, yararlanılabilir ve doğru gözlemleri, bulguları dile getirdiklerine kuşku yok. Sağlam çözümleme koşulu ile, bunların tümü halen de değerlendirilmesi gereken birer malzeme oluşturuyor. Çünkü "her kitabı okumak, ama Marksistçe okumak" diye bir ilke var.

Ortaya konan sonuçların ya da "ipuçları"nın bu denli kısır olmasına dikkat etmek gerekiyor. Bu sonuç, daha önce değinilen nedenlere bağlı: Sınıf mücadelesinde belirli bir olgunluk düzeyine ulaşılamamış olması, zaten zayıf olan örgütlü hareket pratiğinin de dışında kalınması ve bütün bunların sonucu olarak, harekete, dünü, bugünü ve yarını ile bir perspektif içinde bakamamak.

Kitaplar, yalnızca Aybar taraftarı delegenin yaptığı gibi, öznel olarak inkar edilmez. Kimi zaman kitaplar, nesnel koşullar sonucunda inkar edilir. Marks'ın 1846'da tamamladığı Alman İdeolojisi, ilk kez ancak 86 yıl sonra, 1932'de SSCB'de basıldı. Bazen de yine nesnel koşullar insanları inkar edilecek kitaplardan birşeyler çıkarmaya zorlar. Örneğin Türkiye'de bugün sosyalist hareketin şu kadar yıllık tarihini öğrenebilmek için polislerin, döneklerin, antikomünizm tüccarlarının kitaplarını bile karıştırıyoruz.

Futbol maçında milliyetçilik

Rakip Bulgar, hakem de Yunanlı...

Daha iyi bir şovenizm fırsatı bulunur mu? Bulunamayacağını TRT'nin spor spikerleri de anlamış olacaklar ki, Çarşamba günü Sofya'da oynanan Türkiye-Bulgaristan maçının TV'dan naklen yayını arasında kurtlarını döktüler.

Maçın sonları yaklaşıyor. Her iki takımda da futbol yok. Türk Milli takımında hiç yok. Ama bağırıp duran spikerin de bunlarla hiç ilgisi yok. Kendi dünyasını yaşıyor. "Milliyetçiliğini" ortada fol yok yumurta yokken göstermeye çalışıyor. Bu arada yalnızca kişiliğine özgü olmayıp, Türkiye'deki kafaların spor anlayışını yansıtan bir ahlakın örneklerini de sunuyor.

Maçın sonlarına doğru. Sağ taraftan gelişen bir Bulgar atağını, Fatih bayli sert bir biçimde kesiyor. Fatih'in ayağı, Bulgar futbolcusunun göğsünde patlıyor. Yakın çekimde, Bulgar futbolcusunun acı içinde kıvrandığı görülüyor. Bu arada bizim spiker ne diyor dersiniz?

Acı içinde kıvranan sporcunun karşısında bizim milliyetçi spiker, kendi düzeyine yakışan bir "alaycılık" içinde, ortada bir faulun olmadığını, Bulgar sporcunun "fiziki yetersizlik"ten bu duruma düştüğünü söylüyor. Utanmadan. Ayağa kalktıktan sonra bile göğsünü acı içinde tutan Bulgar futbolcusu bir iki dakika sonra sahayı terkediyor. Belki de bunun üzerine utanıyor bizim spiker ve "fiziki yetersizlik" yorumlarına son veriyor.

Sonra sırada sahaların ve pavyonların şımarık çocuğu Engin var. Bir Bulgar futbolcuya iyi bir çalım atıyor. Gerçekten alkışlanması gerek. Ama daha sonra topun üzerine basıyor. Az önce çalım attığı futbolcuyu el işaretiyle tahrik ediyor.

Bunun üzerine maç da çığırından çıkıyor. Zaten baştan futbola benzemeyen karşılaşma, başka spor dallarına daha çok benziyor. Bizim spiker de bağırmaya devam ediyor: Yunanlılar, Bulgarlar vb. vb..

Bulgaristan, sporun her dalında bizden üstün bir ülke. Bunun nedeni, "fiziki yetenekleri" değil. Bilimsel spor anlayışına sahip olmaları ve bunu uygulamaları. Bunu teslim edecek yerde, kıvranan futbolcuya "fiziki yetersizlik" yakıştırıp, el hareketi ile rakibini tahrik eden birine övgü düzmek ise, düzenimizdeki spor anlayışı kadar "akli yetersizlik"lerin de sonucu.

I. Enternasyonal'den 113 yıl sonra:

ENTERNASYONALİZM

28 Eylül, uluslararası işçi sınıfı hareketinin tarihinde önemli bir gün. 113 yıl önce, 1864 yılının 28 Eylül'ünde "Uluslararası İşçiler Derneği", daha yaygın adıyla "Enternasyonal" kuruldu.

Enternasyonalizm, bilimsel sosyalist öğretinin temel kavramları, dolayısıyla da temel politikaları arasında yer alıyor. Bilimsel sosyalist öğretinin tüm kavram ve politikalarına özgü ilkeler enternasyonalizm için de geçerli. Özetle şöyle: Öğretinin ortaya koyduğu kavramlar tarihsel ve evrensel olarak belirli bir bütünlük taşıyor. Tarihsel bütünlük, özün aynı kalmasına ve geçerliliğini korumasına karşılık, gelişen ve değişen koşullarla ve bir süreç içerisinde bu kavramların yeni boyutlar kazanmasına, yeni alanlarda uygulanmasına ilişkin. Kısacası, içeriğin zenginleşmesine ilişkin. Evrensel bütünlük ise, belirli tarihsel koşullarda, bilimsel sosyalist öğretinin temel kavramlarının şu ya da bu ülke için değil, tüm ülkeler için, tüm ülkelerde verilen mücadeleler açısından bir geçerlilik taşımasında yatıyor. Bilimsel sosyalizmin temel kavramlarından biri olarak, enternasyonalizm, bu iki düzeydeki bütünlüğü içerisinde ele alınmalı.

Bu bütünlüklerin şu ya da bu biçimde kurulamaması, bilimsel sosyalizmin temel ilkelerinden sapmanın kaynağını oluşturur. Temel ve evrensel ilkelerin geçerliliği, ya "tarihsel koşulların farklılığı" ileri sürülerek, ya da "belirli ülkelerin özel ve biricik koşulları" bahane edilerek tartışmaya açılır. Bu temel kavramlara kuşku ile bakılır. Bu tür yanılgılardan kaçınma yollarının başında, olgulara bilimsel sosyalizmin tahlil yöntemlerini kullanarak yaklaşabilmek geliyor. Bilimsel sosyalizmin olguları tahlilinde, parça ile bütün, genel ile özel arasındaki ilişkinin diyalektik bir biçimde kurulabilmesi büyük önem taşıyor. Genel ile özel, bütün ile parça arasındaki ilişkilerin doğru bir biçimde kurulabilmesi, diğer ilkeler kadar, enternasyonalizme yaklaşımda da doğru tavrın başlıca ön koşullarından biri.

PARÇA İLE BÜTÜN, ÖZEL İLE GENEL

Bilim, olguların özüne inilebilmesi anlamına geliyor. Olgular ve somut görünümler, herzaman için, temel ilkelerden ve yasalardan daha büyük bir zenginliğe sahip. Bu zenginlik ve çeşitlilik içinde, önemli olan birbirine ters ya da çelişik gibi görünen olguların özüne inip aralarındaki bütünlüğü kavramak. Bu olguları yöneten temel yasaları ortaya çıkarmak gerçekten büyük bir önem taşıyor. Bilimsel sosyalist öğreti de, bilimselliğini, çelişik ve çatışır görünen olguların özüne inebilmesinden, aradaki bütünlüğü kurabilmesinden ve bunları yöneten temel yasaları ortaya çıkarabilmesinden kaynaklanıyor.

Parça bütünden, özel genelden ayrı ve bağımsız olamaz. Bunlar ancak birlikte ve bir arada var olabilirler. Tek tek her ülkede yürütülen bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadeleleri olmaksızın, genel olarak dünyadaki bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinden söz edilemez. Çünkü en başta, genel ve evrensel ilkeler, özel ve somut deneyimlerin soyutlanabilmesiyle ortaya çıkar. Genel ve evrensel olanın kaynağı, somut ve özel olanda, bunların toplamında yatar. Öte yandan, genel ve evrensel ilkelere bağlı kalınmadan, bu ilkelere yüz çevrilerek somut ve özel mücadelede başarı kazanılamaz.

Enternasyonalizmin özünün kavranmasında, enternasyonalist ilkelere sadakatte, bu temel ilkenin kavranması büyük bir önem taşıyor. Önemli olan, zaman zaman çelişik ya da çatışır gibi görünen uluslararası ve ulusal gerekliliklerin özüne inebilmek, bunların bütünleyici yanlarını görebilmektir. Örneğin işçi sınıfı partileri, dünya sosyalist sisteminin savunulması görevini, bu sisteme karşı şartlandırılmış kitleleri kendi ulusal mücadelelerinde kazanabilmek adına bir yana itebilirler. Burada, görüntüde ulusal ve uluslararası görevler arasında bir "çelişki" var. Oysa temelde bir çelişki yok. Çünkü, sosyalist sisteme karşı yürütülen kampanya, burjuvazinin yarattığı şartlanmalara ödün vererek "kazanılan" kitleler, gerçek anlamda ne sosyalizme ne de demokrasi mücadelesine kazanılmış sayılmaz. Böyle bir "kazanma"nın, o ülkede verilen mücadeleye gerçek anlamda ve *sürekli* hiç bir katkısı olamaz. Tersine, verilen ödünler, burjuvazinin, ilerideki karşı saldırısı için zayıf noktaları oluşturur. Bu açıdan, uluslararası görevlerden kaçınma, *son çözümlemede*, ulusal ölçekteki başarıyı da engelleyecek bir unsur olarak değerlendirilmeli.

BİR BAŞKA ÖRNEK

Görüntüde "çelişki"ler olabilir. Başka bir örnek: Gelişmiş bir kapitalist ülkenin işçi sınıfı partisi, ülkesindeki geniş kesimlerden "tecrit olmamak" için, ülkesinin egemen sınıflarının yürüttüğü sözgelimi sömürgeci bir politikaya karşı çıkmalı mı?

Görüntüye kapılan dar bir mantık, bu soruya "çıkmamalı" cevabını verebilir. Çünkü, "verili koşullarda" sömürgeci politikaya karşı çıkılması, bu politikanın devamında şartlandırılmış geniş küçük burjuva kesimleri, işçi sınıfı hareketinden "soğutacaktır." Oysa özünde, sömürgeci politikanın devamı, egemen emperyalist burjuvaziye bir payanda daha sağlayan, geniş ara kesimleri şartlandırmaya yarayan bir araç aynı zamanda. Bu araç, son çözümlemede, o ülkedeki işçi sınıfı hareketine karşı kullanılacak. Yine son çözümlemede, egemen düzeni işçi sınıfı karşısında güçlü kılacak bir araç. Bu açıdan bakıldığında, geçici ve görüntüde bir "kazanım" sağlasa bile, uluslararası görevin ihmali, ulusal düzeydeki mücadeleye güç kazandırmıyor. Tersine bu mücadeleyi baltalıyor.

Buraya kadar söylenenleri özetlemesi açısından, şu sözlere kulak verelim:

"Marks ve Engels, başka ulusları ezdiği sürece hiç bir ulusun özgür olamayacağını öğretmişlerdi. Enternasyonalizmin ilkeleri açısından, bu formülasyon belki de yeniden şöyle biçimlendirilebilir: Eğer diğer halkların çıkarlarına saygı duymuyorsa, eğer diğer ulusların zaferi için elinden geleni yapmıyorsa, hiç bir ulusal devrimci hareket başarılı ve muzaffer olamaz." (V. Zagladin, Internationalism - The Communists' Guiding Principle, Novosti Press, 1976, s. 25)

Başlarken, enternasyonalizmin de, bilimsel sosyalizmin diğer kavramları gibi, tarihsel ve evrensel olmak üzere iki düzeyde bütünlüğe sahip olduğundan söz ettik. Enternasyonalizmin bütün boyutları ile kavranabilmesi açısından, önce tarihsel bütünlük üzerinde durmakta yarar var. Bu, aynı zamanda, enternasyonalizme kaynaklık eden nesnel olguların ortaya çıkışından bugüne, kavramın kapsam ve içerik açısından gelişmesini sergileyecek.

ENTERNASYONALİZMİN NESNEL TEMELLERİ

Enternasyonalizmin nesnel temelleri Batı Avrupa ve Amerika'da kapitalizmin egemen düzen biçimine gelmesi ile ortaya çıktı. Burada, dikkat edilmesi gereken bir nokta var: Ancak kapitalizmin ortaya çıkması ile birlikte tarih, özel tarih olmaktan çıkıp *dünya tarihi* haline geldi. Daha önceleri tek tek ülkelerin özel koşulları tarafından belirlenen ve bu anlamda bir bütünlüğü olmayan tarih, kapitalizmin ortaya çıkışı ile birlikte evrensel bir bütünlüğe kavuştu.

Bunun nedeni, kapitalizmin en başta bir üretim biçimi olarak uluslararası bir niteliğe sahip oluşunda. Kapitalizmin uluslararası niteliği, emperyalizm dönemi ile birlikte ortaya çıkmadı. Tekelci kapitalizm, kapitalizmin uluslararası niteliğine yeni bir boyut kazandırdı. Ama uluslararası nitelik, bundan önce de var. Çünkü nesnel olarak kapitalizm, doğuşu ile birlikte dünya sistemi haline geldi. Dünya pazarları, sömürgecilik, kapitalizmle birlikte ortaya çıktı.

Bu nesnel temelin diğer bir yansıması ise işçi sınıfı mücadelesinin de kapitalizmle birlikte uluslararası bir niteliğe kavuşması. Dolayısıyla, içeriği günümüzdeki zenginliğe ulaşmasa bile, enternasyonalizmin temel ilkelerini Marks ve Engels'de de bulmak mümkün.

Marks Fransa'da 1848-49 sınıf mücadelelerini değerlendirirken şu gerçeğe işaret ediyor: Burjuvazi, bu devrimlerle birlikte karşısındaki proletaryanın potansiyel gücünü kavramaya başlamıştır. Ve bununla birlikte *nesnel olarak* zaten var olan kapitalist enternasyonalizme bir de *öznel* girişimler eklenmiştir. Marks bu öznel girişimi, kapitalist Avrupa ülkelerinin, gericiliğin kalesi ve kendilerine bu anlamda destek olarak gördükleri Çarlık Rusya'sına yanaşmalarında gösteriyor. Kısacası, kendi ülkelerinin işçi sınıflarını ezebilmek için burjuvazinin uluslararası dayanışmaya yönelmesi, bu arada "gericiliğin kalesi"ne dayanma ihtiyacı, daha 1800'lerde ortaya çıkıyor.

Daha sonra Marks, Alman emekçilerinin demokratik mücadelelerinde kendi ülkelerinde başarılı olabilmelerinin koşullarından biri olarak, Almanya'nın gerici Çarlık Rusya'sı ile olan bağlarının koparılmasını öngörüyordu. Özetleyecek olursak, uluslararası ilişkilerin, ulusal düzeyde verilen mücadeleye etkisi Marks tarafından daha o dönemde saptanmıştı.

İŞÇİ SINIFININ İLK DENEYİMİ

Özün ortaya çıkmasına rağmen, dönemin nesnel koşulları, enternasyonalizmin günümüzdeki boyutlara kavuşmasını engelliyordu. Bu açıdan enternasyonalizm, daha çok *spontane* bir birliği kapsıyor ve daha da önemlisi doğal olarak günümüzdeki kapsamından çok farklı olarak, yalnızca *kapitalist* ülkelerdeki *proletaryanın* dayanışmasını içeriyordu. Daha sonraki gelişmeler, enternasyonalizmin kapsamına, tüm dünya halklarını ve sosyalist ülkeleri sokacaktır.

1800'lerin enternasyonalizminde dikkat çekilecek başka noktalar da var. Birincisi üzerinde yukarıda kısaca duruldu. Dönemin koşullarında, işçi sınıfının yalnızlığı, diğer emekçi kesimlerin işçi sınıfı mücadelesine geniş kesimler halinde kazanılamamış olması, enternasyonalizmin kapsamını, işçi sınıfının spontane dayanışması ile sınırlıyordu. İkinci nokta, bu spontane dayanışmayı, işçi sınıfı partileri aracılığı ile bilinçli ve örgütlü bir dayanışma haline getirme çabalarının da bu dönemde ortaya çıkması. Çünkü, işçi sınıfının *özde ve kendiliğinden* enternasyonalist olması, öznel örgütlenme ya da dayanışma çabalarını engellemiyor. Ancak bu öznel çabalarla potansiyel ve kendiliğinden dayanışmanın örgütlü bir güce dönüşmesi mümkün. Birinci enternasyonal bu çabaların ürünü oluyor.

Üçüncü bir önemli nokta da günümüzde enternasyonalizmin can alıcı yanlarından birini oluşturan bir ilkeye o dönemde ve Marks tarafından parmak basılması. Bu, enternasyonalizmin gereklerinin, ulusal düzeydeki mücadele ile olan ilişkisini konu alıyor. Marks 1871 yılında Amerika'da bir gazeteye verdiği demeçte, enternasyonalizmin "tek tek ülkelere belirli mücadele biçimlerini dayatmayacağı, iktidarın şu ya da bu yolla alınmasını dikte ettirmeyeceği" üzerinde önemle duruyor. Dolayısıyla, günümüzde burjuva ideologları tarafından en çok çarpıtılan, hatta kimi "sosyalistler" in bile kavrayamadığı bir ilkeye Marks daha o dönemde dikkati çekiyor: Enternasyonalizm, hiç bir zaman bir "patronluk" ve devrim yolu dikte ettirme gerekçesi değil.

ULUSAL – ULUSLARARASI İLİŞKİSİ

Marks ve Engels dönemi ile günümüz arasındaki köprüyü Lenin oluşturuyor. Bilimsel sosyalist öğretinin tüm alanlarında olduğu gibi, enternasyonalizm alanında da bu böyle.

Lenin, sosyalist devrimin doğum sancıları içindeki bir ülkede yaşadı. Böyle bir ülkede mücadele ve ürün verdi. İkinci olarak, ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişip güçlendiği bir dönemde yaşadı. Üçüncü olarak, ittifaklar meselesinin, geniş yığınların sosyalizme kazanılması sorununun bugünkü boyutlarıyla olmasa bile, gündeme geldiği bir dönemde yaşadı.

Bütün bu nedenlerle, enternasyonalizm kavramının günümüzdeki içeriği açısından Lenin'in, döneminin olgularından hareketle yaptığı gözlemler büyük önem taşıyor. Günümüzün, enternasyonalizmin içeriğini zenginleştiren koşullarına bakmak bunu kavramak için yeterli: Dünya sosyalist sistemi dün yoktu; ama sosyalist devrimin, bir ülkede sosyalizmin kuruluşunun sancıları yaşanıyordu. Bağımsızlıklarını kazanan genç uluslar ortaya çıkmamıştı; amabunun mücadelesi o dönemde yükseliyor, dünyayı kapsıyordu. Geniş toplum kesimlerini mücadeleye kazanmanın nesnel koşulları yeterince olgunlaşmamıştı; ama ortaya çıkıyordu. Lenin'in Marks ve Engels'le günümüz arasında kurduğu köprüyü, bu süreçler açısından görmek gerekiyor.

Lenin daha 1900'lerin başında, muhtemel bir Rus devriminin uluslararası ölçüde taşıyacağı anlam üzerinde duruyor. Şöyle söylüyor:

"Tarih, şimdi karşımıza öyle bir acil görev çıkarmış bulunuyor ki, bu görev, dünyanın herhangi bir ülkesindeki proletaryanın önündeki güncel görevden daha devrimcidir. Bu görevin yerine getirilmesi, yani yalnızca Avrupa değil, Asya gericiliğinin de en güçlü engelinin yıkılması, Rus proletaryasını, uluslararası proletaryanın öncüsü durumuna getirecektir." (Lenin, Ne Yapmalı)

Parça ile bütün, özel ile genel arasındaki ilişkiyi, bu sözlerde açıkça görmek mümkün. Lenin'in dedikleri bütünü ile doğrulandı. Bu sözlerden 16 yıl sonra, hem çok özel hem de o ölçüde genel bir oluşum gerçekleşti. 1917 Devrimi, Rusya'nın çok özel koşullarının ürünü oldu. Ancak bu devrim, bir yandan gelişmiş kapitalist ülkelerdeki mücadeleye örnek ve destek olurken, aynı zamanda kapitalist gelişimin çok gerisindeki sömürge, yarı-sömürge ülkeler için de örnek ve destek oldu. Çok özel olanın, aynı zamanda çok genel bir geçerliliğe sahip olduğunu, ikisi arasında bir çelişki değil, tam bir bütünlük olduğunu gösteren daha iyi bir örnek olamaz.

Lenin, enternasyonalizmin önemini, ulusal ve uluslararası arasındaki ilişkiyi birçok kez vurguladı. Daha önce sözünü ettiğimiz durum, yani enternasyonalizmde yeni öğelerin ortaya çıkmaya başlaması, en-

SİLAHI ESKİMEDİ

ternasyonalizmin önemi üzerinde daha çok durulmasını gerektirdi. Lenin'den önemli bir alıntı daha:

"Proletaryanın uluslararası devrimci hareketi, değişik ülkelerde eşit ve özdeş bir biçimde gelişmez, gelişemez. Her faaliyet alanında, ortaya çıkan her olanaktan bütünüyle ve sonuna dek yararlanılması, ancak tek tek ülkelerdeki işçi sınıflarının mücadelesi sonucunda gerçekleşebilir. Her ülke, ortak gidişe kendi özel ve değerli katkılarını yapar. Ancak her bir ülkede de hareket kendi tek yanlılığından, kendi partisinin teorik ve pratik yetersizliklerinden muzdariptir...

"Uluslararası sosyalizmin bir bütün olarak ileri atılımı, Asya'da devrimci demokratik mücadelenin keskinleşmesiyle birlikte Rus devrimini özel bir konuma, özellikle güç bir konuma yerleştirmektedir. Rus devrimi, hem Avrupa'da hem de Asya'da büyük bir uluslararası müttefike sahiptir. Ancak aynı zamanda ve tam tamına bu nedenle, yalnızca ulusal değil, yalnızca Rus değil aynı zamanda uluslararası bir düşmana da sahiptir." (Lenin, "Inflammable Material in World Politics, Collected Works cilt. 15, s.187-188)

Bu sözler, enternasyonalizmin günümüzdeki içeriğine de ışık tutuyor. Gerçekten de, genel olarak dünyadaki devrimci olanaklardan bütünü ile yararlanılması, özel olarak tek tek ülkelerin işçi sınıfı partilerinin işi. Buna karşılık, devrimci hareketin eşit ve özdeş bir biçimde gelişmemesi, değişik ülkelerde değişik özel koşulları ön plana çıkarıyor. Bu özel koşulların devrimci mücadelenin evrensel bütünlüğü içine oturtulması, bu özel koşullardan "genel gidişe" katkıda bulunacak bir biçimde yararlanılması gerekiyor. Ancak, aynı özel koşullar, söz konusu ülkenin partisini, bu özelliklerden hareketle, bir *tek yanlılığa* da itebilir. Bu tek yanlılık, özel koşulların genel ilkeleri reddedecek biçimde abartılmasında, özelin genelin karşısına konulmasında ortaya çıkar. Lenin'in getirdiği açıklıklardan biri burada.

İkinci açıklık üzerinde, daha önceki alıntıda da duruldu. Lenin burada, özel koşulların ürünü olan bir devrimin, genel ve evrensel yanına yine özel düşmanları olan bir devrimin genel düşmanlarına ve dostlarına dikkati çekiyor. Kısacası Lenin, genel ve özelin birbiri ile çelişmediğini, tersine birbirini destekleyip bütünlediğini açık bir biçimde gösteriyor.

GÜNÜMÜZDE ENTERNASYONALİZMİN YENİ BOYUTLARI

Marks ve Engels, enternasyonalizmin özünü ortaya koydular. İlk örgütleniş biçimini gerçekleştirdiler. Lenin, döneminin koşullarında, kavramı geliştirdi. Günümüzde enternasyonalizmin yeni boyutlar kazanmasına yol açacak gelişmeleri o dönemde özetledi.

Lenin'le, sosyalizmin kurulmasıyla birlikte, enternasyonalizm ilk kez bir *devlet politikası* haline geldi. Enternasyonalizmin, kapitalist ülkeler proletaryasının uluslararası dayanışmasını aşarak bir devletin, sosyalist bir devletin resmi politikası haline gelmesi, içeriğinin zenginleşmesinde başlıca adımlardan biri.

İkinci olarak, dünya sosyalist sisteminin ortaya çıkması, bu içeriği daha da zenginleştirdi. Çünkü dünya sosyalist sisteminin kurulmasıyla enternasyonalizmde üç önemli öğe daha ortaya çıktı.

Birincisi, dünya sosyalist sisteminin kurulmasıyla enternasyonalizm *devletlerarası* ilişkiler alanını da kapsar hale geliyor. İkincisi ve daha önemlisi, dünya sosyalist sisteminin kurulması ile enternasyonalizm ilk kez *ekonomik temeline*, karşılıklı ekonomik yardımlaşma ve ilişki temeline oturuyor. Nihayet, üçüncü olarak, dünya sosyalist sisteminin kurulmasıyla, önce çeşitli ülkelerin işçi sınıflarının dayanışması ile başlayan enternasyonalizm, ilk kez çeşitli devletlerin *tüm halkları* arasındaki ilişkileri kapsayacak konuma ulaşıyor.

Günümüzde, enternasyonalizmin içeriğinin zenginleşmesine, etki alanının artmasına yol açan etkenlerden biri, bu. İkinci olarak, sömürgeciliğin çöküp genç ve bağımsız ülkelerin ortaya çıkmasının enternasyonalizme kazandırdığı boyut var. Enternasyonalizmle ulusal bağımsızlık arasında hiç bir çelişkinin bulunmadığı, bu gerçekten de görülüyor. Çünkü, enternasyonalist olmak için, bağımsız olmak gerektiği bu noktada ortaya çıkıyor. Daha önceleri, emperyalist ülkelerin sömürgesi iken enternasyonalizm açısından sınırlı bir katkıya sahip olan ülkeler, bağımsızlıklarını kazandıktan sonra, enternasyonalizmin içeriğini gerçek anlamda zenginleştiriyorlar. Emperyalist sömürgeciliğin yenilmesi, kendi başına dünya kapitalist sisteminin etki alanını, gücünü sınırlandırıyor. Bu ülkelerin bağımsız gelişme yolunda attıkları her adım bir başka deyişle yeni sömürgeciliğe karşı verdikleri mücadele, dünya emperyalizminin gücünü, etki alanını daha da buduyor. Tek tek sömürgeci ülkeleri, genel olarak da dünya kapitalizmini güçsüz düşürüyor. Bu açıdan bakıldığında, ulusal kurtuluş hareketleri ve bağunsız gelişme, aynı zamanda gerek gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının, gerekse kapitalist sistemin karşısında yer alan sosyalist sistemin güçlenmesi için etkin birer öğe. Buna karşılık, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı mücadelesi ve dünya sosyalist sisteminin varlığı, bu ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarında, bağımsızlıktan sonra da yeni sömürgeciliğe karşı bağımsız bir gelişme çizgisini izleyebilmelerinde belli başlı güvenceyi ve desteği oluşturuyor.

Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm Yolunda Kolkola

Örnek vermek gerekirse, Küba'dan söz edilebilir. Küba'daki devrimci mücadelenin başarıya ulaşması, Amerikan emperyalizminin etki alanını daraltarak, emperyalizme büyük bir darbe vurarak hem Latin Amerika halklarının mücadelesine hem de dünya sosyalist sisteminin göreli olarak güçlenmesine büyük katkıda bulundu. Buna karşılık, dünya sosyalist sisteminin her türlü desteği olmasaydı, Küba devriminin yaşayabilmesi de düşünülemezdi. Ulusal ve uluslararası arasındaki ilişkiye verilebilecek daha güncel örneklerden biri, bu.

Günümüzde enternasyonalizmin kazandığı yeni boyutlar arasında en önemlilerinden biri, hiç kuşkusuz, tek tek ülkelerde daha geniş kesimlerin bağımsızlık, demokrasi mücadelesine, barış için mücadeleye kazanılması, genç ulusların sosyalizme yönelmeleri ya da kapitalizmden bağımsız bir yol izlemeleri sonucunda, evrensel olarak, enternasyonalizmin ilkelerinin daha geniş kesimler tarafından benimsenmesidir. Bir başka deyişle, 1800'lerde tek tek ülkelerin proletaryasına özgü enternasyonalist dayanışma gereği ve zorunluluğu günümüzde işçi sınıfının da dışına taşarak, çeşitli toplum kesimlerinin benimsediği bir ilke haline geliyor. Örneğin azgelişmiş ülkeler halklarının kendi aralarındaki dayanışmalarının ilkeleri, giderek proleter enternasyonalizmin ilkelerine dönüşüyor. Bu ülkelerin sosyalist sistemle, sosyalizmle çeşitli düzeylerde kurdukları bağlar, emperyalist sömürünün bütün açıklığı ile kavranması, genç ulusların kendi aralarındaki ve dünya sosyalist sistemi ile kurdukları dayanışmayı işçi sınıfı enternasyonalizminin ilkelerine giderek daha çok yaklaştırıyor.

Yalnızca bağunsızlıklarını yeni kazanan genç uluslar da değil. Gelişmiş kapitalist ülkelerde de, tekellerin sömürüsüne, kapitalizmin hastalıklarına tepki duyan, barış isteyen milyonlarca insan, proleter enternasyonalizminin koyduğu ilkeleri giderek daha çok benimsemekte, bu ilkelere daha çok yaklaşmaktadır. Enternasyonalizmin günümüzde kazandığı yeni boyutlar üzerinde dururken, önemle altının çizilmesi gereken gelişmelerden biri de bu.

SONUÇ

Parça ile bütün, özel ile genel arasındaki ilişki, daha açık olarak ortaya çıkıyor. Geniş kitlelerin barış için, demokrasi ve sosyalizm için seferber olmaları, hiç kuşkusuz tek tek ülkelere özgü bir olay. Ve Lenin'in de belirttiği gibi, bu evrensel olgudan tümü ile yararlanılabilmesi, en başta tek tek ülkelerin işçi sınıfı partilerinin işi. Ancak önemli olan nokta, bu özelin, genele oturması, genelle birlikte bir bütün teşkil etmesi. Çünkü barış, demokrasi ve sosyalizmden yana kitleler, her ülkede bu mücadeleye katılan kesimler, tüm dünyada kendilerini destekleyen, kendilerine yol gösteren sosyalist sistemi buluyorlar. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesini buluyorlar. Azgelişmiş ülkelerin kapitalizmden bağımsız, sosyalizme yönelik gelişme süreçlerini buluyorlar. Bu açıdan tek tek bütün ülkelerin halkları, hangi genelin hangi anlamdaki parçaları olduklarını daha somut olarak görebiliyorlar. Ülkelerinde barış istiyorlar; dünyada kimin barıştan yana, kimin savaş kışkırtıcısı olduğunu görüyorlar. Ülkelerinde demokrasi istiyorlar; dünyada kimin demokrasiden yana, kimin demokrasi düşmanı olduğunu görüyorlar. Ülkelerindeki gericiliğe, faşizme karşı çıkıyorlar; dünyada gericiliği ve faşizmi kimin palazlandırdığını görüyorlar. Bu gözlem, onları giderek sosyalizme, enternasyonalizm anlamda da dünya sosyalist sistemine yaklaştırıyor. Sosyalizmin koyduğu enternasyonalist ilkeleri, giderek daha çok benimsiyorlar. Çünkü nelerin gerçek anlamda, mücadele ettikleri hedeflere karşı birer silah olduğunu daha somut olarak görüyorlar.

Sosyalizmde, olanaklar, sorunlarıyla birlikte gelir. Sorunlar da çözümleriyle birlikte gelir. Geniş kesimlerin barış, demokrasi ve sosyalizmden yana tavır almaları yeni olanaklar yaratmakla birlikte, yeni sorunlar da yaratıyor. Geniş kesimler, önyargılarıyla, şartlanmalarıyla birlikte mücadeleye geliyorlar. Sosyalizme yaklaşıyorlar, ama önyargılarını, kuşkularını da koruyorlar. Bu, her ülkenin işçi sınıfı partisine çözülmesi gereken yeni problemler sunuyor. Bu problem karşısında izlenebilecek iki yanlış yol var: Birincisi, "arılığı koruma" gerekçesi ile yeni olanaklara yüz çevirmek, bu anlamda da en geniş kesimlerden soyutlanmak. Diğeri ise tam tersi. Yeni olanaklar aşkına, temel ilkelerden, bilimsel ilkelerden yüz çevirmek. Biri, genelde kalıp özele hiç inememek. Diğeri ise özelden yola çıkarak genel ve evrensel olanı reddetmek.

Her ikisinin de panzehiri, genel ile özeli, parça ile bütünü bilimsel bir biçimde birleştirebilmek. Bu kolay iş değil. Kolay olmadığı için herkes başaramıyor. Kimi, kendi ülkesinde doğru ve geçerli hiç bir iş yapmayarak dilinden düşürmediği enternasyonalizme gerçek anlamda ihanet ediyor, kendini "dostluk derneği" ne indirgiyor. Kimi, "özel"i fetişleştirmeden edemiyor, geçici başarılar adına bilimsel ve temel olana, bu arada da enternasyonalizme yüz çeviriyor.

ORMANLARI KİMLER YAKTIRIYOR?

Orhan KIZILÇAY

YÜRÜYÜŞ'ÜN 125 SAYISINDA YER ALAN, ORMAN YANGINLARININ NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖZLEMLER, OKURLARIMIZIN HAYLİ İLGİSİNİ ÇEKTİ. ÖZELLİKLE ORMAN SORUNLARI İLE YAKINDAN İLİŞKİSİ BULUNMAYAN KESİMLERİ ŞARTLANDIRMAYA YÖNELİK SUÇLAMA VE YAKIŞTIRMALAR KARŞISINDA, SÖZ KONUSU YAZI SORUNU GERÇEK NEDENLERİ VE BOYUTLARI İLE SERGİLENİYORDU. AYNI KONUDA, ARKADAŞIMIZ ORHAN KIZILÇAY'DAN BELİRLİ AYRINTILARI VE GÖZLEMLERİ DE İÇEREN BİR YAZI DAHA ALDIK. BU YAZIYI DA OKURLARIMIZA SUNUYORUZ.

Geçtiğimiz yaz aylarında orman yangınlarının sayısı alabildiğine arttı. Orman varlığı bakımından yetersiz olan ülkemizde, yüzbinlerce dekarlık orman alanı yanıp kül oluyor. Canlılıktan eser kalmıyor bu alanlarda. Orman Bakanlığının açıklamasına göre, bu yılki yangınların sayısı 1200 civarında. İlgililerin saklamalarının tersine, yangınların çoğunun parasal değeri onmilyarlarca lira tutarındadır.

KÖYLÜLER ORMAN YAKMAZ

Peki, ormanlar kimler tarafından ve niçin yaktırılıyor? Orman köylülerinin dışında kalanlarda yanlış bir açıklama biçimi yaygın. Buna göre, yangınların nedeni, "tarla açmaktır", "dikkatsizliktir",... vb. Sömürücü sınıflar ve onların temsilcilerince böylesi açıklamalar yaygınlaştırılarak yangınların sorumluluğu köylülerin üzerine yıkılmaya çalışılmaktadır. Oysa, bu gibi açıklamalar gerçek dışıdır. Örneğin, "tarla açmak" için orman yakmak, sorumlusu kolayca bulunabilecek, belgelenebilecek bir olaydır. Çünkü Türkiye'de orman alanlarının sınırları belirlenmiştir ve yanan yörelere yine dikim yaptırılmaktadır. Ayrıca, bu tür suçlar için açılan mahkemeler son yirmi yıldır görülmez olmuştur. (Bunda 1961 Anayasasıyla birlikte orman suçlarından affın kaldırılmasının büyük etkisi vardır). "Dikkatsizlik" yüzünden çıkan orman yangınlarının sayısı ise binde iki bile değildir. Orman varlığı hakkında en duyarlı olanlar ve ormanların nasıl ateş alabileceğini en iyi bilenler köylülerdir. Kaldı ki, ormanı yakmak köylülerin çıkarlarına doğrudan aykırı bir davranıştır. Şöyle ki: Yürürlükteki yasalara göre, sınırlarında yangın çıkan orman köylülerinin yangın alanlarında çalıştırılmaları yasaktır. Bu yasa hükmüyle, sınırlarında yangın çıkan köylüler, kendileri için sürekli sayılabilecek, hemen her ailenin çalıştığı bir olanaktan, orman işçiliğinden de olurlar.

DOLAPLAR, VURGUNLAR...

Orman köylerinde, çeşitli nedenlerle (yangın dışı) kurumuş ya da canlı ağaç kesimi aralıklı da olsa en sürekli uğraşı alanı durumundadır. Bu şekilde yapılan kesimlerle sağlanan ürünlerin bir bölümü tüccarlar tarafından çok ucuza kapılmakta ve yüksek fiyatlarla satılarak büyük kazançlar sağlanmaktadır. Yangın alanlarında kurumuş (cansızlaşmış) ağaçların kesimi ise, tüccarların denetimine girmektedir. Yangın alanlarında, normal alanlarda tanınmayan avantajlar vardır tüccarlara. Örneğin, normal alanlarda işçinin elde ettiği ürünlerde odun ve sanayi odunu (kereste) ayrımı yapılır. Ama bu ayırım yangın alanlarında yapılmaz. Yüklenmiş araba sayısında büyük fırıldaklar çevrilir, sözgelimi, onbeş araba çıktıysa, beş araba çıktı gösterilir. Hiç birinin toprağı yeterli olmayan yoksul köylüler (kullandıkları her şeyi piyasadan almak durumundadırlar) yaşama koşullarının ağırlığıyla çok düşük ücretlerle çalıştırılırlar. Bunların sendikaları ve hiçbir sosyal güvenlik hakları yoktur. İşte bu gibi nedenlerle tüccarlar yangın alanlarından çok ucuza elde ettikleri ürünleri çok farklı fiyatlarla satarak büyük vurgunlarını vururlar. Şimdi konuyu daha açıklaştırabilmek için orman köylülerini dinleyelim. Ülkemizin en değerli orman varlığının bulunduğu Manavgat'ın orman köylüleri şunları söylüyor:

Gerçekleri onlar dile getiriyor

"SİZ DAHA İYİ BİLİRSİNİZ"

"Bu yıl neredeyse yangınsız gün geçmez oldu. Radyolarda, gazetelerde suçu hep köylülere yüklemeye çalışıyorlar. Diğerlerini bilmem ama, orman köylüsüne bunu yutturamazlar. Ormanları da yaktıranlar bellidir." (Mustafa Küçükakça, Ahmetler Köyünden).

"Hiç orman köylüsü yangın çıkarır mı? Bu mantıksızlık. Ormanı yakmak orman köylüsünün kendi ekmeğiyle oynaması demektir. Yürürlükteki kanunlara göre sınırında orman yangını çıkan köylüler bu yangın alanında çalıştırılamazlar. Böylece o alandaki normal çalışmalarından da olurlar. Yangın alanlarından hep ilçede sayıları birkaç tane olan tüccarlara verilir, onlar büyük kazançlar sağlarlar" (Osman Koç, Ahmetler Köyünden).

"Ormanları köylüler yakmaz. Dikkatsizlik ve başka sebeplerle köylülerin sebep olduğu orman yangını binde birdir. Tüccar diyor, fakir orman işçisine, git sen filan yeri yak orada seni çalıştıracağım, ya da para vereceğim, veriyor da. Aslında kendi vurgun vuracak." (Gebece Köyünden Hasan Yüksel.)

"Yangınları orman işletmesinin yöneticileriyle iyi ilişkileri olan tüccarlar çıkartmaktadır. Bunları tesadüfle açıklamak gülünçtür. Manavgat'ta, Beşkonak, Avoson, Taşğal, Merkez (Çamlıtepe ve Ayrancılar) yangınları aynı günde ve yaklaşık aynı saatlerde çıkartılmıştır. Neden bunlar taşıma olanağı olan, yola yakın yerlerde çıkar hep? Geçen yılki işletme müdürü Zeki Çeliker (şimdi AP milletvekilidir) Salur köyü muhtarıyla konuşuyordu. Müdür muhtara, "Muhtar bu ormanı kim yaktırıyor?" diye sordu. Muhtar da, "Siz kendiniz çok iyi bilirsiniz" cevabını verdi. Müdür bir acayip oldu. "Belge gösterebilir misiniz?" diyordu. Muhtar, "Siz çok iyi bilirsiniz.." karşılığını yineledi. Bugün orman yangınlarının kimler tarafından çıkartıldığı Manavgat'ta herkesçe bilinir. Ama kime şikayet edeceksiniz?" (Adının açıklanmasını istemeyen sürülmüş bir memur)

"Yapılanların haddi hesabı yok. Senelerdir orman yaktırılıyor, işçilerin hakları yeniyor. Nice dilekçeler verdim, cevaplı telgraf çektim, cevap bile vermediler. O zamanki müdüre şikayete çıktık. 'Domuz köylüler, hayvanlar..' diyerek bizleri kovdu. Yangınları tüccarlar çıkartır, çünkü onların işine yarar." (Hasan Sarı, Gebece Köyünden)

YANGIN OLMAYAN YERLER DE VAR

Bazı köylerde tüccara karşı tavır alınmış, tüccarlar, bu köylerin sınırlarında rahatça dolap çeviremeyeceklerini anlamışlar. O yüzden bu alanlarda hiç yangın çıkmıyor. Örneğin, Ahmetler-Gebece köyleri sınırlarını kapsayan Güğlenpınar serisinde en nitelikli ormanlar bulunduğu halde, buralarda hiç yangın görülmüyor.

İşte aylardır sayıları oldukça kabarık orman yangınlarının ardındaki gerçek. Sömürücü sınıflar ve onların iktidarları olayları çarpıtarak, kamuoyunu yanıltmaya çalışmaktadır. Bunda belli ölçüde başarılı oldukları da söylenebilir. Ancak, dünyanın her yerinde olduğu gibi, yalnızca sosyalistlerdir ki, toplum sorunlarını tam bir gerçekçilikle ve emekçilerin açısından değerlendirirler, çözümü için ödünsüz savaşırlar. Orman işçisi Mustafa Küçükakça'nın dediği gibi, "sömürü, sorunlar, dertler bu düzende bitmez". Diğer kaynaklarımızın yağmalanması ve tahribi gibi, ormanlarımız da ancak, sosyalist bir mülkiyet-işletme düzeninde yanıp tükenmekten kurtarılabilecektir. Ama bugün her türlü örgütlenme, sosyal direnme haklarından yoksun bulunan orman köylüleri, uygun örgütlenmelerini sağlayarak tüccarların tahriplerini ve yağmalarını engelleyebilirler., sömürülme oranını azaltabilirler. Örgütlü birleşik güç yenilmez!

Eski AP İl Başkanı Faruk Ilgaz, Turizm-İş'le imzaladığı sözleşmeyi uygulatmıyor...

FUTBOLCULARA MİLYONLAR ÖDEYEN FENERBAHÇE KULUBÜ, İŞÇİ ÜCRETLERİNE BİN LİRA ZAMMI ÇOK GÖRÜYOR

Kadıköy'de kurulu olan Fenerbahçe Spor Kulübü sosyal tesislerinde çalışan işçiler DİSK'e bağlı Turizm-İş Sendikasının üyesidirler. Bu sendika, Fenerbahçe kulübü ile 1.6.1977 ile 31.5.1979 tarihleri arasında geçerli olmak üzere bir toplu sözleşme imzaladı. Bu sözleşmeye göre işçilere birinci yıl 1.000 lira, ikinci yıl 750 lira zam veriliyor. Fakat klüp başkanı ve eski AP İl Başkanlarından Faruk Ilgaz, yetkili kıldığı kişilerin imzaladığı sözleşmeyi kabul etmediğini bildirmiş ve böylece yasalara olan saygısını bir kez daha ortaya koymuştur.

Futbolcu transferlerinde gözü kapalı milyonları sayan Fenerbahçe kulübü, işçi ücretlerine bin lira zammı çok görerek işçi düşmanı yüzünü göstermiştir.

Bunun üzerine sendika Faruk Ilgaz'a noter kanalıyla bir protesto göndermiş ve sözleşmenin uygulanmasını istemiştir.

10. ENERJİ KONFERANSININ ARDINDAN

10. DÜNYA ENERJİ KONFERANSI, 19-23 EYLÜL TARİHLERİ ARASINDA İSTANBUL'DA TOPLANDI. TARTIŞMALAR, SORUNUN ENİNE BOYUNA KAVRANMASI AÇISINDAN HAYLİ YARARLI OLDU. ANCAK TOPLANTININ DÜZENLENMESİNDEKİ AKSAKLIKLAR DA DİKKATLERDEN KAÇMADI. KONFERANSIN YAPILACAĞI SALONA TEK KAPIDAN KUYRUĞA SOKULARAK ALINAN YERLİ VE YABANCI DELEGELERE, GİRİŞLERİNDE BİR DE MEHTER MÜZİĞİ EŞLİK EDİYORDU. BU ARADA, ALINAN GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN SIKILIĞI "BAADER MEİNHOFF VE ÇAKAL'IN İSTANBULDA BULUNDUĞU" YOLUNDA SÖYLENTİLERİN YAYILMASINA NEDEN OLDU.

Dünya Enerji Konferansı, 10. kez İstanbul'da 19-23 Eylül tarihleri arasında toplandı. Atatürk Kültür Merkezi'nde yapılan toplantı, ülkemizde bu düzeydeki ilk önemli toplantı sayılabilir. Toplantıya, 60'a yakın ulustan yaklaşık olarak 4 bin civarında delege katıldı.

ENERJİ KONFERANSI NEDİR?

Dünya Enerji Konferansı'nın eski adı "Dünya Güç Konferansı" Uluslararası planda ilk toplantı 1924 yılında Londra'da yapılıyor.

Konferansın amacı şöyle belirlenmiş-ti: Üye ülkelerin enerji kaynaklarının geliştirilmesi; mevcut kaynakların ulusal ve uluslararası çıkarlar doğrultusunda ve barışçıl amaçlar için kullanılması; kaynakların kullanımının ekonomik büyüme ile ilişkilerinin araştırılması; nihayet bu konulardaki verilerin toplanarak teknik konferansların düzenlenmesi.

Konferans, üye ülkelerde "milli komiteler" kurulmasını öngörüyordu. 75 asil, 2 gözlemci ulusun meydana getirdiği Konferans, her ülkeden dört kişinin katıldığı bir "yürütme kurulu" tarafından yönetiliyor.

Uluslararası konferanslar her üç yılda bir toplanıyor. Konferansın son gününde yapılan yürütme kurulu toplantısında ise, bir sonraki konferansın yapılacağı ülke saptanıyor.

Daha önceleri altı yılda bir yapılması düşünülen toplantıların ilki, değindiğimiz gibi Londra konferansı idi. II. Dünya Savaşı nedeni ile 1936-50 yılları arasında konferans toplanamıyor. 5. Konferans, 1950 yılında Viyana'da toplanıyor. Toplantıların üç yılda bir yapılması için bu toplantıda karar alınıyor. Sırasıyla, 1968 yılında Moskova'da, 1971 yılında Bükreş'te ve 1974 yılında Detroit'te konferanslar toplanıyor. 1968 yılında Moskova'da yapılan toplantıda, adı, "Dünya Enerji Konferansı" olarak değiştiriliyor.

Bir delege...

TARTIŞMALAR

Konferansın ülkemizdeki çalışmaları "Türk Milli Komitesi" tarafından yürütüldü. Çeşitli kurumların temsilcilerinden oluşan Organizasyon Grubu, 10. Dünya Enerji Konferansı'nın düzenleme ve hazırlık çalışmalarını yürüttü.

"Non-govermental", yani hükümetler dışı salt teknik ve bilimsel nitelik taşımasına çalışılan Konferansın 10. toplantısında önceden saptanmış olan 4 ana konu tartışıldı. Bunlar;

1. Klasik enerji kaynaklarının gelişimi,
2. Enerji kullanımında tasarruf,
3. Birincil enerji dönüşümü,
4. Klasik olmayan enerji kaynakları.

Bu konulara ilişkin olarak, konferansa 140 civarında tebliğ sunuldu. Bu arada Organizasyon Grubu tarafından Boğaziçi Üniversitesi'ne hazırlatılan "Türkiye Enerji Modeli" adlı çalışma da bir açık oturumda tartışıldı.

Konferans öncesinde başlayan Yürütme Kurulu toplantısında, giriş vizesi verilmeyen Güney Afrika ve Tayvan ile, üye aidatlarını ödemeyen Şili'nin durumları tartışıldı. Sonuçta, Dışişleri Bakanlığınca ülkeye giriş izni verilmeyen Tayvan ve Güney Afrika'nın toplantıya katılamayacağı, buna karşılık son anda birikmiş aidatlarını ödeyen Şili'nin katılabileceği açıklandı.

Bir başka tartışma da şu konuda cereyan etti. Programda, "plütonyumun kullanımı" adlı bir açık oturum da vardı. Sovyetler Birliği, plütonyumun nükleer silah imalinde de kullanılmasından hareketle, konunun hükümetler düzeyinde ele alınmasını istedi. Ancak toplantıya katılan kapitalist ülkelerin karşı çıkmaları ile bu öneri reddedildi.

İlkel törenlerden sonra, çağdaş tartışmalar

ÇAKAL VE BAADER-MEİNHOFF

10. Enerji Konferansı çalışmalarının özellikle son günlerde yoğunlaşması dikkati çekiyordu. İstanbul'da inşa edilmekte olan kongre binasının henüz tamamlanamaması, toplantının hayli küçük olan Atatürk Kültür Merkezinde yapılması sonucunu doğurdu.

Büyük otellerin tümü, delegeler için ayrılmıştı ve güvenlik tedbirleri hayli yoğunlaştırılmıştı. Güvenlik tedbirlerinin yoğunluğu, delegeler ve ilgililer arasında "Baader-Meinhoff çetesinin İstanbul'da bulunduğu" ya da ünlü Çakal'ın "İstanbul'da bir büyük otelde görüldüğü" türünden söylentilerin yoğunlaşmasına yol açtı.

Konferansın ilk gününde, 4 kapılı salonun yalnızca tek kapısının açık tutulması, tüp, et vb. kuyruklarına bir yenisini daha ekledi: Uluslararası konferans kuyruğu. Delegeler, mehter takımının gösterileri arasında salona alındılar.

Salonun kısa sürede dolması sonucunda, bir çok delege ve gazeteci açılışı ancak diğer salonlardan televizyonla izleyebildiler.

Konferansın açılışında ilk konuşmayı Yürütme Kurulu Başkanı R. Gaspart yaptı. Daha sonra Türk Organizasyon Grubu Başkanı Galip Mertdoğan söz aldı. Enerji tasarrufu komisyonu başkanının konuşmasından sonra, Enerji Bakanı Kamran İnan kürsüye geldi. İnan, konuşmasını Fransızca olarak yaptı. Genel Başkan Partridge'in konuşmasından sonra Süleyman Demirel Isparta aksanı ile İngilizce konuştu. Öğleden sonra, teknik toplantılarla açık oturumlar üç salonda birden başladı.

Bir tartışma

Konferans süresince düzenlenen açık oturumlardan birinde, "Türkiye'nin Enerji Modeli" adlı bir çalışma tartışıldı. Açık oturuma, projeyi hazırlayan Doç. Dr. İbrahim Kavrak ile, İspanyo, Federal Alman, Macar, Türk (M. Celasun) ve Çek delegeler katıldılar. Modeli tanıtan Kavrak, Türkiye'nin enerji kaynaklarının sanıldığı kadar bol olmadığını, tahmini talebin karşılanmasında petrole olan bağımlılığın giderek artacağını ileri sürdü.

Bu koşullarda, enerji tüketiminde çok sıkı bir tasarrufa gidilmesi gerektiğini savunan Kavrak, bir tüketim planlamasının zorunluluğunu da sözlerine ekledi.

Açık oturumda söz alan Macar delegesi, modelin planlama açısından yararlı olacağını açıklarken, verimli bir kullanım için, tüketim rakamlarının daha güvenilir olması gerektiğini savundu. Etkin tasarruf denetiminin devletçe yapılması gerektiğini sözlerine ekledi. Alman Delegesi, modellerin birer araç olduğunu belirtirken, önemli olanın bu araçların doğru bir biçimde kullanılması olduğunu vurguladı. İtalyan delegesi ise modelin elektrik bölümünün yetersiz olduğuna işaret etti. İspanyol delegesi ise yatırım için gerekli fonların bulunmasındaki güçlüğe dikkat çekti.

Türkiye delegesi Merih Celasun ise, modelin, ekonominin diğer sektörleri ile olan ilişkisinin yetersiz kaldığını belirtti. Celasun, karşılıklı etkileşimin dikkate alınmasını ve birbiri ile ilişkili birçok modelin kurulması gerektiğini savundu.

Bu arada söz alan Bakan Kamran İnan model çalışmalarını överek "tartışmalardan çok yararlandığını" ifade etti. İnan şunu da eklemeyi unutmadı: Bakanlık süresinin kısalığı nedeni ile konuşulan herşeyi tam anlayamamıştı; ama yine de uygulanması için söz konusu modeli hükümete götürecekti.

İNAN'IN GARDEN PARTİSİ

Açılışın yapıldığı gece Kamran İnan'ın Hilton'da verdiği parti gerçekten "görkemli" oldu. Delegeler geç vakitlere kadar yediler, içtiler ve eğlendiler. Atılan havai fişekler de "enerji gecesi"ne gerçekten renk kattı.

Oturumlar, kültür merkezinin salonlarında devam ederken bir yandan da delegelerin hanımları için hazırlanan program uygulanıyordu. Belki de kocalarının enerji konularında hergün kendilerinin başını ağrıtmasından şikayetçi olan hanımlar, enerji tartışmalarını izlemek yerine Ayasofya, Sultanahmet Camii, Yerebatan ve Topkapı Sarayları ile kapalı çarşıyı gezmeyi tercih ettiler.

Özetle, her türlü organizasyon bozukluğuna, yetersizliklere ve kimi zaman da abartmalı harcamalara rağmen, tartışmalar gerçekten de bilgi alışverişine katkıda bulunur nitelikteydi. Ülkemizden katılan 500'ü aşkın bilim adamı ve mühendis, enerji sorunlarının taşıdığı boyutlar hakkında ilk kez bu denli geniş bir bilgiye sahip oluyorlardı.

Enerji bunalımının tek sorumlusu petrol tekelleridir

İstanbul'da başlayan 10. Dünya Enerji Konferansı yeniden dikkatleri enerji bunalımının nedenleri üzerinde topladı. 10. Dünya Enerji Konferansı'na katılan ülkelerin ezici çoğunluğunun Ekim 1973'ten beri etkisini sürdüren ve bütün yakıt türlerinin pahalılaşmasıyla sonuçlanan görülmemiş enerji bunalımını yaşıyor olması, bu ilginin doğal olduğunu göstermektedir. Ekonominin yakıt ve enerji sektörlerinin geliştirilmesine ilişkin deney aktarımını amaçlayan Dünya Enerji Konferansları'nın son yıllarında niteliğinin giderek değişmesi, günümüzdeki derin enerji bunalımının kaçınılmaz sonucudur.

10. Dünya Enerji Konferansı da bir kez daha enerji bunalımından en çok etkilenen ülkelerin gelişmekte olan ülkeler olduğunu ortaya koydu. Dünyanın yaklaşık 90 ülkesi, OPEC üyesi onüç ülkenin dışındaki bütün gelişmekte olan ülkeler, enerji bunalımının etkisi altındadır. Bu ülkelerin dünya pazarlarından satın aldıkları yakıt için ödedikleri paranın artışı, enerji bunalımından ne kadar ağır koşullarda etkilendiklerini göstermektedir. Birleşmiş Milletler verilerine göre OPEC üyeleri dışındaki gelişmekte olan ülkeler, ithal ettikleri yakıt için 1972 yılında 5,3 milyar dolar ödemişlerdir. 1974 yılında ise hemen hemen aynı miktarda yakıt için beş kat daha çok, 25,2 milyar dolar ödeme yapmışlardır. Daha sonraki yıllarda ise ithal enerji rezervleri için ödenen paranın tutarı 30 milyar dolara yaklaşmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerin en önemli ihracat ürünlerinin, geleneksel tarım ürünlerinin dünya pazarlarında satışından sağlanan gelirlerle, ithal yakıt için harcanan giderlerin karşılaştırılması, bu ülkelerin içine düşürüldükleri bunalımın boyutlarını daha iyi göstermektedir. Uluslararası Tarım Örgütü FAO'nun verilerine göre gelişmekte olan ülkeler 1976 yılında dünya pazarlarında pamuktan 4 milyar dolardan az, kauçuktan 2,2 milyar, pirinçten 2,1 milyar, çaydan 0,8 milyar, jütten 0,2 milyar dolar gelir sağlamışlardır. Gelişmekte olan ülkelerin tümü, tarım ürünlerinin ihracatından yaklaşık 30 milyar dolar kazanabilmişlerdir.

Ortaya çıkan durum şudur: Gelişmekte olan ülkeler yakıt ithalini karşılayabilmek için tüm tarım ürünlerinin ihracatından sağladıkları kazancın tamamını; ayrıca geleneksel ihracat ürünlerinin dışında şeker, kahve, kakao, tütün, şarap gibi ürünlerin kazancını da geri vermektedirler. Yaptıkları ithalatın karşılığını peşin para ile ödeyemeyen yakıt ithalatçısı gelişmekte olan ülkeler yeni borçlara katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Bu borçların toplam tutarı 250 milyar doları geçmiştir. Borçları ödeme zorunluluğu gelişmekte olan ülkelerdeki tüm malların perakende satış fiyatlarının sürekli olarak ve hızla artmasına, kendileri için hayati önemi olan pekçok malın ithalatının sınırlanmasına yol açmakta; ekonomik gelişme hızının düşmesine neden olmakta ve işsizliği körüklemektedir.

Gitgide derinleşen bu bunalımın bütün sorumluluğu emperyalist tekellere aittir. Emperyalist tekeller, yıllardır küçük bir grup ülkenin yakıt-enerji temelini, diğer ülkelerin ezici çoğunluğunu gelir sağlayan sürüm pazarları olarak kullanmaları amacıyla geliştirmişlerdir. Böylelikle kendi isteklerini kolaylıkla dikte edebileceklerini hesaplamışlardır. Sonuç olarak, bilim adamlarının tahminlerine göre çok sayıda enerji rezervi bulunan "üçüncü dünya" ülkelerinin yeraltı kaynakları hiç araştırılmamıştır. Ancak son yıllarda bağımsız ekonomik gelişme yoluna giren gelişmekte olan ülkeler topraklarının derinliklerini araştırma ve işletmede başarı sağlamaya başladılar. Ancak gelişmekte olan ülkelerin büyük çoğunluğu bugün enerji bulamaz durumdadırlar.

Bunun baş sorumluluğu, uluslararası petrol karteli biçiminde birleşen batılı petrol tekellerinindir. Kâr peşinde koşan petrol karteli, yıllardır, en büyük rakibi kömür sanayinin durumunu sarsmak için çaba gösterdi. Kömür sanayinin son derece geliştiği kapitalist ülkelerde uluslararası petrol karteli bu sektörün gelişmesini durdurdu. Gelişmekte olan ülkelerde ise, bu ülkelerin enerji kaynaklarını sadece kartelin teslimatı olan petrole bağlayarak onları tek taraflı bağımlı kıldı ve kömür üretimini daha gelişmeden durdurdu. Gelişmekte olan ülkelerin yakıt kullanan sektörlerinin yılda 170 milyon tondan fazla miktarda aldıkları ithal malı petrole bağımlılıkları büyük ölçüde arttı. Örneğin sanayisi gelişmiş kapitalist ülkelerin yakıt enerji tüketimi yüzde 37 oranında ithal edilen petrolle karşılanırken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran ortalama yüzde 50'yi bulmuştur.

Gelişmekte olan ülkelerde mukayeseli kalori miktarı bakımından yıllık tüketimlerini yüzde 1, yıllık enerji rezervi ithalatlarını ikiyüzde 1 aşan 40 milyar tondan fazla kömür çıkarılıyor olması, emperyalist tekellerin bu ülkelerin ekonomilerini soktuğu çıkmazın iyi bir kanıtıdır. Enerji bunalımının bütün dünyada aşılması, yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurulması hedefiyle doğrudan doğruya ilgilidir.

Kapitalizmin Yarattığı Sorunlar Tartışılıyor

ABD HALKI CARTER'IN EKONOMİK POLİTİKASINA İNANMIYOR...

Amerika'da yapılan bir kamu oyu araştırması ABD halkının Başkan Carter yönetiminin ülkeyi ekonomik sorunlardan kurtarabileceğine kesinlikle inanmadığını ortaya koymuştur.

Harris anket şirketi tarafından yapılan araştırmaya göre Amerikan halkının yüzde 52'si, ABD ekonomisinin bunalımdan çıkmakta olduğu, enflasyonun denetim altına alındığı, işsizliğin azalmakta olduğu yolundaki hükümet iddialarına inanmamaktadır.

Ankete katılanların yüzde 74'ü ise fiyatların geçen yılki kadar hatta daha hızlı arttığı görüşünü belirtmişlerdir.

ABD halkının yüzde 59'u ise, ankete göre yükselen fiyatların ve işsizliğin 1978 yılında da denetim altına alınamayacağı görüşünü savunmuşlardır.

İsrail ile ırkçı Güney Afrika arasındaki ittifak gelişiyor

Irkçı Güney Afrika Birliği'nin Dışişleri Bakanı R.F. Botha geçenlerde İsrail'e bir ziyaret yaptı. Bu ziyaret sırasında İsrail'in Siyonist yöneticileri ile ırkçı Güney Afrika'nın Dışişleri Bakanı arasındaki görüşmelerde hangi konuların ele alındığı her iki tarafça da gizli tutuldu. Ama bu iki ülke arasındaki ilişkilerin Afrika'nın kurtuluş savaşlarına ve Orta Doğu'nun Arap ülkelerine karşı saldırgan bir ittifakı güçlendirmek amacını taşıdığı biliniyor.

Son iki yıl içinde Güney Afrika'nın İsrail askeri endüstrisine yaptığı katkılar üç misli artarak 25 milyon dolara çıktı. İsrail, Güney Afrika'dan napalm da dahil olmak üzere çeşitli silâhlar alıyor. Bunun karşılığında da Güney Afrika'ya kendi geliştirdiği silahlarla, Amerika'dan aldığı silahların bir bölümünü veriyor. İsrail'in Güney Afrika'ya sattığı silahların arasında uzaktan kumandalı Gabriel ve Jericho füzeleri ile roketatan hücumbotlar var. Güney Afrika'nın ırkçı silahlı kuvvetleri artık İsrail yapısı Uzi makineli tüfekleri kullanıyorlar. Bu arada İsrail'in yeni geliştirdiği Kfir tipi savaş uçaklarından da Güney Afrika'ya satma girişimleri var.

İki gerici rejimin ortak projelerinden birisi de Batı Alman Leopart ve Amerikan M-60 tanklarının parçalarının kullanılması ile Charlotte adlı bir tank yapmak.

İsrailli "kontr-gerilla" uzmanları Güney Afrikalı askerleri kurtuluş hareketlerine karşı "eğitiyorlar". Bu arada eğitim programlarında Güney Afrika'ya komşu "ilerici" ülkelere komando baskınlarının nasıl yapılacağı da öğretilmekte.

Barış ve özgürlük için en tehlikeli işbirliği alanı da nükleer silah yapımı. İsrailli atom mühendisleri sık sık Güney Afrika'ya gidiyorlar ve burada açıklanmayan bir takım projelerin geliştirilmesine çalışıyorlar. Güney Afrika ile İsrail arasındaki bir anlaşma gereğince Pretoria'daki ırkçı rejim İsrail'e aralarında uranyum da bulunan bir takım "stratejik hammaddeler" ihraç ediyor.

İSRAİL ANGOLA'NIN İLERİCİ REJİMİNİ YIKMAK İÇİN ASKER DE KİRALIYOR

Öte yandan Angola'nın ilerici yönetimini yıkmak için Paris'de karargah kuran ve CIA'nın finanse ettiği UNİTA örgütüne bu hafta bir grup İsrailli askeri uzman geldi. Bunlar Angola'daki iç savaş sırasında aldıkları dersten akıllanmayan Jonas Savimbi ve arkadaşlarını yeniden eğiterek Angola'daki mücadeleyi kızıştırma görevini üstlenmişler. Güney Afrika bu konuda da üzerine düşenleri yaptı. İsrailli askeri uzmanların Tel Aviv-Paris uçak biletlerini Güney Afrika hükümeti aldı.

SOSYALİST BULGARİSTAN VE VATAN CEPHESİ

Eylül ayı, komşu ülke Bulgaristan'ın tarihinde gerçekten önemli olaylarla dolu, bugünkü sosyalist Bulgaristan'ın köklerinin bulunduğu ay.

Bulgaristan halkı, faşizmin kanlı pençesine ilk kez düşen halk. Aynı zamanda, başta Bulgar işçi sınıfı olmak üzere, Bulgar emekçilerinin faşizme karşı şanlı ayaklanması da, faşizme karşı ilk ayaklanmalardan, daha doğrusu ilk halk ayaklanmalarından birini oluşturuyor. Faşizme karşı Bulgar halkının ayaklanışı, 23 Eylül 1923 tarihine rastlıyor. Ayaklanma, başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen, harekete büyük deneyimler kazandırıyor. Faşizme karşı tüm güçlerin birleştirilip ortak eylemde seferber edilmesinin ne kadar büyük bir önem taşıdığını bir kez daha ortaya koyuyor.

9 Eylül 1944'de ise, anti-faşist ayaklanma Bulgaristan'da bu kez başarıya ulaşıyordu. Daha sonra 15 Eylül 1946' da Bulgaristan, yıllar süren mücadeleyi, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile taçlandırıyordu.

1923'ten 1946'ya Bulgar halkının, onun öncüsü partinin deneyimleri, tüm dünyanın devrimcileri tarafından değerlendirilmesi gereken bir zenginliğe sahip. Bu deneylerin başında, hiç kuşkusuz cephe pratiği geliyor. Bulgaristan'da faşizme karşı tüm güçlerin birleştirilmesi noktasından hareket eden cephe pratiği, daha sonra anti faşist zaferin ve bundan da sonra ülkede sosyalizmin kuruluşunun başlıca araçlarından birini oluşturuyor.

VATAN CEPHESİ'NİN BUGÜNKÜ İŞLEVİ

Bugün, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 31 yıl sonra, Vatan Cephesi önemini, etkinliğini koruyor.

Bugün Bulgaristan'da Vatan Cephesi, halk tarafından seçilen devlet organlarının faaliyetlerine etkin bir biçimde katılıyor. Bir başka deyişle, sosyalist demokrasinin pratikte uygulanışında, hayata geçirilişinde, Vatan Cephesi'nin faaliyeti başlıca hareket noktalarından birini oluşturuyor.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nde, seçimle işbaşına gelen organlar, Halk Meclisi ile Halk Konseyleri. Bu organların seçiminde, 18 yaşını doldurmuş bütün Bulgar vatandaşları gizli oyla tercihlerini belirlerler.

Merkezi ve yüksek organ niteliğinde bulunan Halk Meclisi, toplumun tüm kesimlerinden gelen 400 milletvekilinden oluşur. Vatan Cephesi'nin, bu meclisin çalışmalarına katılışı çeşitli biçimlerde gerçekleşir. Vatan Cephesi yasaların hazırlanmasında ve diğer işlerde meclisin çalışmalarına etkin bir biçimde katılır. Bunun örneklerini vermek gerek.

Vatan Cephesi'nin 8. ve 9. kongreleri arasında (1972-1977) bu örgütün ulusal konseyi, Anayasa'nın kendisine verdiği yasa koyma hakkını kullanmış ve Mahkemeler Yasasında çeşitli değişikliklerle birlikte yeni seçim kanununu hazırlamıştır.

Bir başka örnek. Bu yılın geçtiğimiz aylarında, milletvekilleri ile halk konseyleri üyeleri hakkındaki kanun tasarıları halk tarafından incelenmekteydi. Bu faaliyetin yürütülmesinde başlıca rolü Vatan Cephesi oynamaktadır.

Vatan Cephesi'nin 7. ve 8. kongreleri arasında ulusal referandum yapılmamıştır. Son ulusal referandum 1971 yılında, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin yeni anayasasının kabulü sırasında yapılmıştır. Ancak aynı dönemde, yani 7. ve 8. kongreler arasında yerel referandumlar yapılmıştır.

Bu referandumların hazırlanmasında, ortadaki sorunun tartışılmasında ve nihayet referandumların gerçekleştirilmesinde Vatan Cephesi baş rolü oynamıştır.

Vatan Cephesi'nin diğer bir işlevi de denetim alanında görülmektedir. Toplumsal hizmetlerin denetiminde, Vatan Cephesi etkin bir güçtür. Vatan Cephesi bu denetimleri tek başına yapabildiği gibi, bu alanda diğer kuruluşlarla işbirliği de yapabilmektedir. Vatan Cephesi'nin denetim alanı dışında kalan bir organ yoktur. Örneğin, Vatan Cephesi'nin denetlediği organlar arasında Halk Konseyleri de vardır.

Geçmişte, faşizme karşı mücadelenin güçlü aracı Vatan Cephesi, bugün sosyalizm yolunda daha ileri adımların, halkın mutluluğunun etkin bir aracı.

Denetim, emekçi halkın elinde

Vatan Cephesi, faşizme karşı güçlerin birliğini sağladıktan, faşizme karşı mücadeleyi başarıya ulaştırdıktan sonra devrini tamamlayıp kağıt üzerinde kalan br örgüt değildir. Halk tarafından seçilen diğer devlet organları, faaliyetlerinde, Vatan Cephesi'nin ilgi ve katkılarından azami ölçüde yararlanmaktadırlar.

Halk Konseylerinin dönem toplantılarında alınacak kararların çoğu, daha önceden Vatan Cephesi organları tarafından incelenir. Daha somut örnek vermek gerekirse, 1971-73 döneminde bu incelemeler için 99 bini, 1974-76 döneminde ise 100 bini aşkın ortak toplantı düzenlenmiştir.

Sosyalist demokrasinin somutlanmasında Vatan Cephesi büyük etkinliğe sahip.

Diğer bir örnek ise, yukarıda Halk Konseylerine bağlı bulunan yerel idarelerin, çalışma raporlarını halka Vatan Cephesi aracılığı ile duyurmalarıdır. Kısacası, yerel organların çalışmalarının denetimi ve değerlendirilmesinde de Vatan Cephesi etkin bir rol oynamaktadır.

1976 yılında 12 bini aşkın toplantı yapmıştır Vatan Cephesi. Bu toplantılara milyona yakın seçmen katılmıştır. Bu toplantıların önemli bir bölümünde, Halk Konseylerinin ve bunlara bağlı yerel idarelerin faaliyetleri ile ilgili raporlar okunmuştur. Diğer toplantıların bir bölümünde ise halkın sağlık hizmetlerini karşılayan kuruluşların faaliyetleri incelenip değerlendirilmiştir. Vatan Cephesi, hizmetlerin denetiminde, bu hizmetlerin niteliği konusunda halkın doğrudan doğruya söz söyleyebilmesinde başlıca araç niteliğindedir.

SORULU CEVAPLI TOPLANTILAR

Vatan Cephesi ile Halk Konseylerinin ortak çalışmalarında, Vatan Cephesi etkin bir yönteme daha sahiptir: Sorulu cevaplı toplantılar. Bu toplantılarda, halkın oyları ile seçilen Halk Konseyi üyeleri, Halk Konseyi'nin yürütme kurulu üyeleri ve diğer organların yöneticileri seçmenleri ile bir araya gelirler. Seçmenlerin kendilerine yönelttikleri sorulara cevap verirler. Örneğin 1976 yılında bu nitelikte 8 bin toplantı yapılmış, bu toplantılara toplam 700 bini aşkın insan katılmıştır. Tabii, bütün bu toplantıların gerçekleştirilmesinde Vatan Cephesi, halk adına etkin bir işlev görmüştür.

Seçimlerde halk içinden adayların tesbiti, bu adayların incelenmesi ve kaydı gibi işler özellikle Vatan Cephesi komitelerinin çalışmaları ile ilgilidir.

Demokrasinin klasik şekli olarak referandumları gösterebiliriz. Referandumlar Bulgaristan'da iki biçimde uygulanır. Ortadaki sorun, bütün ulusça çözümlenmesi gereken bir sorunsa, yapılacak referandumun niteliği ülke çapındadır. Buna milli referandum denir. Bunların dışında bir de yerel referandumlar vardır. Bunlar da belirli bir bölgeye özgü sorunların, o bölge halkı tarafından çözümlendiği referandumlardır.

AMERİKA 34 YILDAN BERİ İNSANLARIN BİLİNÇLERİNİ DENETİM ALTINA ALMANIN YOLLARINI ARIYOR...

California'da, küçük bir kasabanın kolejinin kütüphanesinde bulunan eski bir CIA görevlisinin notları Amerikan hükümetinin 34 yıldır insanların bilinçlerini çeşitli uyuşturucular ve kimyasal maddelerle denetim altına almanın yollarını bulmak için milyonlarca dolar harcadığını ortaya çıkarmıştır.

Artık hayatta olmayan CIA görevlisinin 10.000 sayfayı bulan notlarında CIA'nın ve o kurulmadan önce ABD'nin istihbarat örgütü olan OSS'nin çeşitli okullarda, hapishanelerde, hastanelerde, ilaç fabrikalarında ve otellerde insanlar üzerine deneyler yaptırdığı belirtilmektedir. Üstelik, üzerlerinde deney yapılan insanlardan çok büyük bir bölümünün bundan haberleri olmamıştır. Deney uygulanan insanlara haberleri olmadan uyuşturucu maddeler, esrar, LSD gibi çeşitli ilaçlar verilmiştir. Hatta bunlardan birisi kendisine verilen ilacın etkisi altındayken New York'taki bir otelin yedinci katından atlayarak intihar etmiştir. CIA'nın deney yaptırdığı kuruluşların sayısı 80'i bulmaktadır. Bunlardan 44'ü okul, üniversite, hapishane ve hastanedir.

Bütün bu çabalara, ölümlere ve sakat kalmalara rağmen 34 yıldar ABD insanların bilinçlerini denetim altına alacak, onları robotlaştıracak yöntemi bulamamıştır.

OLİMPOS'A YÖNELENLER

Hilmi ÜSTÜN

3 Eylül 1977 günlü Cumhuriyet Gazetesini karıştıranlar gazetenin sanat sayfasında M. Cevdet Anday'ın "Ozan Olmak İçin" başlıklı yazısını belki anımsayacaklardır. Bu gazetede son zamanlarda ilginç yazılar göze çarpmakta. Özellikle son aylarda Rauf Mutluay'ın (Edebiyat Sohbetleri) genç kuşağın şimşeklerini çekmekte. Çeşitli sanat dergilerinde bu sohbetler söz konusu edilmekte. İşte adını verdiğimiz M. Cevdet Anday'ın yazısı da böyle yazılardan biriydi.

Bu yazının öyküsü ve içeriği şöyle başlıyor ve gelişiyor: Üç arkadaş bir lokantada oturuyorlar, yiyorlar, belki içiyorlar ve konuşuyorlar. Bu üç kişiden biri olan Sabahattin Eyüboğlu bir ara diyor ki:

"Romantiklik sayılmasın ama ben ozanın iyi insan olduğuna inanmak istiyorum' Sabahattin Eyüboğlu'na bir diyeceğimiz yok. Böyle demiştir. Konuşmanın akışı içinde düşüncesini söylemiştir. İstenilse belki açıklama da yapabilirdi. Açıklama beklenilmeden, M. Cevdet Anday o anda karşı çıktığını söylüyor bu söze. Sebebini de şöyle açıklıyor bize:

"Onun böyle söylediğini duyan, ozan olmaya hevesli gençler iyi adam taklidi yapmaya başlayacaklardır." Bunun için karşı çıkıyor işte Eyüboğlu'na. Sağolsun. Gençliği böylesine düşünen kafalar olduktan sonra gençlik kısa zamanda kendisini çıkmazdan kurtaracaktır denilebilir. Çünkü bu mantığa göre gençler birer bukalemundurlar. Büyük adamların ağzından çıkan her söze inci gibi sarılırlar ve ne pahasına olursa olsun busözlerin gereğini yerine getirmeye çalışırlar. Bununla da bitmiyor sayın Anday'ın gençliğe yardımı ve iyi ozan olmanın yolunu da bir çırpıda belirtiyor ve ilginç bir ozan tanımı çıkarıyor ortaya Eyüboğlu'nun sözlerinden. Nasıl olsa Eyüboğlu artık ölmüştür. "Hayır ben onu demek istememiştim" diyecek değil ya. Bu ilginç tanım da şöyle:

"Söz söyleyen bir adamdır ozan. Söz ise ancak erdemli kişilerin ağzından çıkarsa şiir olur..." İşte böyle. Önce erdemli kişi olmak gerekiyor. Ondan sonra gerisi kolay. Ağzından çıkan her söz şiir olabilir. Ozan olmaya hevesliyseniz önce erdem testi yaptırmalısınız. Test sonuçları alındıktan sonra sonuç "müsbet" çıktımı tamam demektir. Yeri gelmişken açıklamakta yarar var. Son dönemlerde şiirlerini okuduğumuz Sayın Anday bunun için mi böyle pervasız yazıyor acaba? Şiirlerinin konusu genellikle tarihi kalıntılar, tarih öncesi bir takım görüntülerle dolu. Bir ozanın yapıtını tarihsel perspektif içine oturtmasını ve giderek gerçekliği bu perspektif doğrultusunda sunmasını saygıyla karşılarız ama bu çabamız günümüz insanına birşeyler demek zorunluluğunu da hiçbir zaman yabana atmamak koşulu ile bir anlam kazanır. Bu yazımızın konusu Sayın Anday'ın şiirlerini eleştirmek değil. Sadece sözkonusu ettiğimiz yazıdaki çelişkileri ortaya somut örneklerle koymak istiyoruz.

İşin içine (erdem) gibi kavramlar girince bu tartışmalı kavramlar ister istemez insanoğlunun kafasında bir takım çağrışımlar yaratıyor ve örneğin 1. MC Hükümetinin yazdırdığı ders kitapları aklımıza geliyor. O kitaplarda da böyle bir çelişki vardı ve uzun çabalardan sonra güçlükle o sayfalar kitaplardan yırttırılabilmişti. O kitaplardan birinde tüm okurların anımsayabileceği gibi "bir doktor bir işçiye göre daha şereflidir" deniliyordu. Sorunu erdem açısından ele alacak olursak ve tanımlamamızı sınıfsal bir kaygıdan uzak tutmaya kalkışırsak ister istemez doktorlar gibi varlıklı kişilerin daha erdemli olduğunu ve en iyi ozanların onlar arasından çıkabileceğini kabullenmek zorunda kalmayacak mıyız? Zaten Sayın Anday da yazısını yazarken sınıfsal bir kaygıya kendisini kaptırmak istememiş. Kaptırmak istemese de yine özetlemek gerekirse savunduğu görüş burjuvazinin yüzyıllardan beri vurgulamakta olduğu bir görüştür. Şimdi içimizden gülmek geliyor; Anday bunu gerçekten bilerek mi yapıyor?

"İyi Ozan Olmak İçin" başlıklı yazıda çelişkiler çok. En ilginçlerinden biri daha: Sayın Anday, Eyüboğlu'ndan sonra Yahya Kemal'e yaslanıyor ve onun bir sözünü de alıntılıyarak sürdürüyor. Dermiş ki Yahya Kemal "Mısra benim namusumdur." Olabilir. Sayın Anday bu sözleri de şöyle yorumluyor: "Çünkü şiir yazma sırasında ozan, kimse onu denetlemediği, kimse onu kurallara zorlamadığı halde kendi koyduğu kurallara bağlı kalacaktır." Şiir yazma sırasında kimse kimseyi denetliyemez. Bu kesin. Ama kendi koyduğumuz kurallar ne olursa olsun şiir yazıldıktan sonra değerlendirilir ve her ürün bazı kuralların şaşmaz ölçülerine göre tarihsel konum içinde yerini alır. Örneğin bugün Yahya Kemal bu ölçüler içinde değerlendirilmektedir. Lorca, Caudwel, Sivaslı Şazi gibi ozanlar kalemlerini bir süre kınına sokup silahlanarak İspanyol halkının kurtuluşu için silah kuşanırken ve faşist kurşunlarıyla yerlere serilirlerken Yahya Kemal'in Boğaziçi'nde içki masasında İspanya'yı "Zil, şal ve gül" diye tanımladığı gerçeğini kimseler değiştiremez.

Erdemli olmak gerekli Sayın M. CevdetAnday. Ama yeterli değil.

Haslet Soyöz anlatıyor...

Geçtiğimiz haftalarda İtalya'nın Torento kentinde yapılan 9. Uluslararası Gülmece Sanatı Yarışmasında "Cesare Marcorelli" ödülünü kazanan Haslet Soyöz'le yaptığımız görüşmeyi yayınlıyoruz.

"1955 yılında doğdum. Babam memur olduğundan çocukluğum Anadolu'yu gezinmekle geçti. Resimle ilgim küçük yaşlarda başladı, önceleri karikatür çizmeyi hiç düşünmüyordum. Daha sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünün Resim Bölümü'nü kazandım. Daha sonra da okuldan ayrılmak zorunda kaldım.

Çizgi film yapma isteği ile bu yolu seçtim, çizgi film yapamayınca da en ucuz sermaye ile kağıt ve kalemi seçtim. Önceleri reklam şirketleri ve grafik bürolarında çalışarak yaşamımı sürdürmeye çalışıyordum. Daha sonra da çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştım, çalışıyorum."

☆ *Ödül konusundaki düşünceleriniz?*

★ Ödül almak bir amaç değildi benim için. Ancak şimdiye değin yapılan yarışma ve sergilerin bir çoğuna katıldım. Bundan böyle de katılmaya çalışacağım. Bence her çizer düşüncelerini sergilemeli, ama yarışmalarda ama sergilerde... Bu yarışmada da ödül alacağımı hiç sanmıyordum, amacım hiç olmazsa çizgimin sergilenmesiydi. Ödül almam beni şaşırttı diyebilirim.

☆ *Uluslararası yarışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?*

★ Ben uluslararası yarışmalar konusunda olumlu şeyler düşünüyorum. Sanatın evrenselliğinin bir kanıtı oluyor bu tür yarışmalar öncelikle... Sonra yabancı çizerlerle olan ilişkiler, bilgi alış verişi iyi bir olay...

☆ *Türk karikatürünün son yıllardaki durumu nedir?*

★ Kendimi Türk karikatürünü değerlendirebilecek seviyede göremiyorum, ancak kişisel düşüncelerimi de söylemek istersem olaya mizah dergilerinin ve çizerlerinin çokluğunu söyleyerek gireyim; sağ ve sol görünümlü mizah dergileri ve bunların çizerleri var... Gerek sağ gerekse sol görünümlü dergiler mizah olayından uzak geliyor bana... Düşündürmüyorlar.. Zorlayarak güldürme çabası var hepsinde. Ben bu dergileri "beyin yıkayıcılar" olarak değerlendiriyorum. Ciddi bir mizah dergisinin eksikliğini duymak da acı verici...

☆ *Bundan sonraki yıllar için neler yapmayı düşünüyorsun?*

★ Şimdilik bir günlük gazetede çalışıyorum. Şu sıralarda karikatür çizmek için pek vakit bulamıyorum. Sanıyorum uzun bir süre gazete ve karikatürü beraberce yürütmek zorunda kalacağım.

TELEVİZYONDA YENİ BİR DÖNEM Mİ?

Ertuğrul ÖZKÖK

Televizyonun yeni dönem programları büyük reklamlarla tanıtıldı. Başbakan Demirel'in basın toplantısında CHP'nin çizgisine döndüğünü öne sürdüğü bu televizyonun yeni dönem programları karşısında söylenebilecek şeyler dört sözcükle özetlenebilir: Yitirilmiş bir yıl daha.

Açıklanan programlara ilk bakışta şunlar görülüyor: Bu yıl da yabancı diziler yayın saatlerinin büyük bir kısmını alıyor, bu filmler içinde polisiye ve serüven türünden olanlar çoğunlukta, yabancı kökenli yayınlar yine üç büyük yapımcı ülkenin tekelinde. Kısaca, çocuk programlarında bazı yenilikler ve birkaç belgesel dışında değişen birşey yok. Değişen yalnızca isimler. Televizyon yöneticileri değişik. Uğur Dündar ve Müjdat Gezen'i izleyebileceğiz yeniden. Bıkkınlık veren eğlence programlarının yeniliği de yalnızca birkaç isim. Cem Karaca ve Melike Demirağ'ı izleyebileceğiz örneğin.

Yeni dönem programları büyük ölçüde 1974-75 dönemi anlayışının geri geldiği izlenimini veriyor. Zaten İsmail Cem ve birkaç isim dışında o dönemin ekibi yeniden işbaşında. Uzun süredir TRT konusunda sürdürülen tartışmanın ısrarlı bir biçimde isimlerle ve küçük bazı ayrıntılarla özdeşleştirilmesinin ne getirebileceği açıklanan programlarla ortaya çıktı. Öyle ki, Cem dönemi kahramanlarının ve son anda treni yakalamaya çalışan birkaç kişinin, Danıştay kararlarının uygulanmasıyla geri dönüşüyle TRT'de yeni bir dönemin başladığı bile öne sürüldü.

SORUNLARIN KÖKENİ

Birinci MC Hükümetiyle başlayan TRT bunalımı başından beri bir Karataş sorunu olarak görüldü. Parlamentodaki muhalefet de buna koşut olarak yürütüldü. Tartışmanın böylesine dar kalıplar içinde vegünlüksorunlar üzerinde yoğunlaştırılması Türkiye'de radyo-televizyon sorunlarının kalıcı yanlarını gözlerden sakladı. İşte bugün gözler önüne serilen program bu dar anlayışın beklenen sonucudur. Karataş döneminde televizyona çıkarılmayan birkaç sanatçıyı yeniden ekrana çıkarmak ve dar çerçeveli birkaç açık oturum düzenlemek televizyonun değişmesine yetmiyor. Türkiye'de radyo ve televizyonun gerçek yerine oturması, herşeyden önce kalıcı sorunların üzerine gitmeyi gerektiriyor. Bu da 1974 döneminin sağlıklı bir değerlendirmesinden geçiyor.

12 Mart dönemi nasıl bir denek taşıysa, CHP-MSP koalisyonu dönemi de zengin veriler sunuyor. Bu verilerin doğru değerlendirilmesi gerekiyor. Bu döneme ikili bir yaklaşımla bakılabilir. Siyasal alanda, kurumun o dönem yönetimi kitleler önünde olumlu puan topladılar. Televizyon açısından iyi bir vitrin çalışması yapıldı ve değişik bir televizyon sunuldu kitlelere. Ama yalnızca bir vitrin çalışmasının kısa dönem için sağlayabileceği bir başarıydı bu. Vitrin çalışmasının azalan verimlerinin başladığı yerde CHP-MSP koalisyonu ve Cem yönetimi sona erdi. Ayrıca siyasal alandaki bu başarıyı değerlendirirken, bunu 1974'ün siyasal konjonktüründen soyutlamamak gerekir. 12 Mart gibi bir dönemden çıkan ülkenin göreceli de olsa demokratik bir ortama girdiği unutulmamalı.

Mesleki plandaysa bu dönem tam bir başarısızlığı simgeledi. Dönemin tek mesleki başarısı radyolar oldu. Radyolar için kurulan sağlam yapı MC iktidarınca bile değiştirilemedi. Çünkü radyoda vitrin çalışması yerine, yapımcı personelin katılımıyla kalıcı sorunlara saldırıldı. Ama kurum çapında yapısal değişikliklere gidilmemesi daha sonraki dönemde, radyoların yapısı aynı kalmakla birlikte program içeriklerinin ters yüz edilmesine yol açtı. Televizyona gelince, durum değişik. Yapımcı personelle iyi bir ilişki kurup, bunun verimli bir biçimde kullanılamaması mesleki başarıyı engelledi. Ayrıca, CHP-MSP hükümetinin pamuk ipliğine bağlı biryerdeliği göz önüne alınıp, kurumda kalıcı bir yapı bırakmak için en küçük bir çabaya bile girişilmedi. 12 Mart döneminde kurumdan uzaklaştırılan elemanların görevlerine dönmesinin engellenişi de anımsanmalıdır. Kendi personelinin demokratik haklarını koruyamayan bir kurumun demokratik yayın yapması ne denli olasıdır, iyice düşünmek gere kiyor. Bu dönemin öğretisi şu oldu: Siyasal alanda elde edilen başarılar, mesleki ve yapısal plandaki başarılarla bütünleşmeyince geçici olmaya mahkumdur.

SİYASAL VE MESLEKİ BİLİNÇ BİR ARADA

1974-75 dönemini böyle yerine oturttuktan sonra sorunu TRT personeli açısından da irdelemek gerekiyor. Emre Kongar'ın dediği gibi, güçler dengesinin ortada olduğu dönemlerde kurumlarda çalışanların görevleri daha bir önem kazanıyor[1]. Böyle olunca da "katılma" sorunu geliyor gündeme. Kurumda parselasyondan önce bunun yolları aranmalı. Katılma, kurumu ilgilendiren her konuda karar üretiminde, bunların uygulanmasında ve denetiminde söz sahibi olmak demek. Bunun için de yönetimde söz sahibi olmak gerekiyor. Bu katılımın sağlanması da, çalışanların siyasal bilinçlerinin yanısıra mesleki bilinçlerinin de gelişmesini zorunlu bir duruma getiriyor. Bugün TRT'de bu iki bilincin birlikte olduğunu söylemek zorlama bir iyimserlik olur. Geçtiğimiz dönemde bu görüldü. Kurum, Devletin ele geçirilmesi sürecinde en çabuk düşen kalelerden biri oldu. En son elden gitmesi gereken kaleler en önce düşmemeli. İşte mesleki bilinç burada devreye giriyor. Radyo ve televizyon personeli yetiştirmek kolay değil. Gelişmiş teknolojiler kullanıyor bu iki iletişim aracı. Gelişmiş teknolojileri kullanmak için de iyi yetişmiş bir personel gerekli. Mesleki bilince giden yol, kullanılan tekniklerin bilincinde olmaktan geçiyor. 2-3 bin satan bir gazete değil radyo-televizyon.

Sonuç olarak bir dönem daha yitirildi. Televizyon kurulduğundan bu yana süren yabancı yayınlara dayanma bu dönem de egemen televizyon politikasına. Bunu yabancı yayın düşmanlığıyla karıştırmamak gerekiyor. Elbet Türk televizyonu yabancı kaynaklı yayınlara yer verecek. Ama bunları iyi seçmek gerekiyor. Gerçek birer kültürel diyalog aracı olmalı bunlar. Uluslararası pazarda tekel durumunda olan birkaç ülkenin egemenliğinden kurtarılmalıydı gecelerimiz. Seçilen programlar, komşu ülkeleri ve halklarımı daha iyi anlamaya yardımcı olmalı. Bölgede gerçek barışa giden yol buradan geçiyor. İsmail Cem döneminde bu çember aşılamadı. 1975 yılının ilk üç ayının rakamlarına göre, toplam televizyon yayınlarının % 60'ı yabancı kökenli. Semih Tuğrul'a göre, 31 Mart - 13 Nisan 1977 tarihleri arasında Türk televizyonu 26 saatlik yerli yapıma karşı 30 saatlik yabancı kökenli yayına yer verdi[2]. Şaban Karataş dönemi televizyonunun bu durumu düzeltmesi beklenemezdi elbet. Yeni dönemde de aynı reçete karşımızda.

HABERLER NE OLACAK

Danıştay kararlarının uygulanmasıyla birlikte televizyon haberlerinde olumlu yönde bazı değişikliklerin gerçekleştiği açık. Artık 20 dakika boyunca Süleyman Beyin yüzünü izlemek zorunda bırakılmıyoruz. Ama yine de demokratik bir habercilik anlayışının egemen olduğunu söyleyemeyiz. Yeni dönemde haberciliğin nasıl sürdürüleceğini göreceğiz. Ancak dış haberler konusunda önceden birkaç noktaya değinmekte yarar var. Bu alanda uluslararası birkaç haber ajansının kesin egemenliği söz konusu. Onların gözünden algılıyoruz dünyayı. Uluslararası habercilik alanında başlıca dört büyük kuruluş var. AP, UPI, Reuter ve AFP. Dış kaynaklı haberlerin hemen bütünü bu dört ajansın tekelinde. Görüntü malzemesi sağlayan ajansların durumu da böyle. Visnews, UPI-TN ve CBS egemen durumda pazara.

Televizyon haberlerinin konulara göre dağılımına da bakmak gerekiyor. Haber saatlerinin büyük bir bölümü siyasal ve askeri haberlere ayrılıyor. Bilimsel, toplumsal ve kültürel olaylar çok küçük bir pay bulabiliyorlar kendilerine ancak.

	TV Haberlerinde yer alan konular						
	siyasi	askeri	ekonomik	toplumsal	kültürel	bilimsel	diğer
İÇ HABERLER	43	6	9	11	10	11	10
DIŞ HABERLER	68	12	4	6	4	6	.

Uluslararası haber tekelleri dışında kalan ülkeler, bu ülkelerin egemenliklerini kırmak zorundalar. Azgelişmiş ülkelerin bu zinciri tek başlarına kırmaları çok zor. İşbirliği gerekiyor. Bu konuda Latin Amerika ve Kuzey Afrika ülkelerinin bazı girişimleri var. Türkiye, şimdiye değin bazı kişisel çabalar dışında bu girişimlere uzak kaldı. Gerek haber, gerekse program konusunda uluslararası planda yapıcı bir işbirliğinin sağlanması çabalarında Türkiye de yerini almalı. Yeni dönemde bunun ilk girişimleri bile yitirilen bir yılın kazancı olabilir.

Özetlemek gerekirse, yeni dönem yayın politikasının şu etkenlerin bir almaşığı olduğu anlaşılıyor: Büyük ölçüde 1974-75 dönemini başarılı gösteren faktörler, "kitle beğenisi" kıstasları ve daha küçük ölçüde Şaban Karataş dönemine tepki ve içinde bulunulan siyasal konjonktürün uzlaşma koşulları. Ancak, 1974-75 dönemi koşulları geride kaldı. O dönemin yayın politikasını o günün koşullarından soyutlayıp başarılı olarak değerlendirmekle başlayan ve kitle beğenisi olgusuyla sona eren öznel kıstaslar dizisi televizyonu bu kapıya çıkaracaktı ve çıkardı. Halbuki Karataş döneminin radyo televizyonculuk açısından yüzkarası olarak nitelenebilecek mirası çok daha iyi değerlendirilebilirdi. Ama "nerede kalmıştık beyler" anlayışının ürünü olan bu program politikasıyla yüzlerce patlayabilecek bir fırsat kaçırılıyor. İçinde bulunduğumuz siyasal konjonktürü öne sürmek kolaylıkla sineye çekilebilecek hafifletici bir neden değil. Bu durumda yeni dönem için söylenebilecek tek söz kalıyor: "Eh Karataş televizyonundan iyidir." Yoksa "işte televizyonculuk budur" değil.

(1) *TRT'de Demokrasi İçin Diyalog ve Eğitim" Özgür İnsan, Sayı 47, Eylül 1977*

(2) *Semih Tuğrul: "Türkiye'de Radyo-Televizyon Olayları" Koza Yay. 1975*

FAŞİZME GEÇİT VERMEYECEĞİZ

Orman ve mağara konuşuyor. Sesleri kötülük.
Programları ve demeçleri bangır bangır zarar.
Bir avlanma uçuşu bu, çığlıklarla
Kanatlarında felaket taşıyorlar halka.

Gecelerin yıkık evine konar kalkarlar.
Tırnakları yaramızda, sancımız tazelenir.
Mutlak bir yararı var bu zararlıların biline
Yemlendikleri sahiplerine.

Uçarların alıcı soyudur ufkumuza salınan.
Gagaları açık, takla atarak, gözleri hain
İstiyorlar:
Uykumuzdan vereceğiz, emeğimizden vereceğiz
Çok çalışacağız, ekonomi kalkınacak
Ücretimiz kesilecek, az kazanacağız
Gençlerimizi vereceğiz, sosyalistlerimizi vereceğiz
Alacaklar.

Ama, insanız biz.
Her kuşun eti yenilmez, demiyeceğiz.
Faşizme geçit vermeyeceğiz.

ADEM ATAR

Yeni ders yılının başlangıcında:

OKULLAR VE SINIFLAR

Ercan EYÜBOĞLU

Yeni bir ders yılı başlarken ilköğretimde sayılar büyük Türkiye'nin acı gerçeklerini yansıtıyor. MEB'nin yayınlanmış en son istatistikleri 1975-76 öğrenim yılına ait, ama geçerliğini çok küçük değişiklikler koruyan İlköğretim Tablosu 1977'de şöyle:

	Kır	Kent	Toplam
Öğrenci sayısı	2 171 000	3 341 000	5 512 000
Öğretmen sayısı	107 000	66 000	173 000
Derslik sayısı	83 868	34 152	118 020
Okul sayısı	37 900	4 100	42 000

Bölgeler arasındaki uçurumu gözönüne almayan bu tablo bile aslında eğitimin yapısındaki eşitsizliği, çarpıklığı çok açık bir biçimde yansıtıyor: Kırsal kesimde bir okula üç öğretmen bile düşmezken kentlerde okul başına düşen öğretmen sayısı 16'dır. Gene, kırsal kesimde okul başına 2,2 derslik düşerken kentte okul başına 8,3 derslik düşmektedir. Köy ilkokullarında görülen nitelik düşüklüğü bir yana, öğretmen dağılımı da kırsal kesim aleyhine bir dengesizlik yaratmaktadır.

Aynı dönemde ortaokullarda 1 milyon öğrenci bulunduğu gözönüne alınırsa, yaklaşık her 6 ilkokul öğrencisinden ancak biri orta okula gidebiliyor demektir.

Gerçekten bugünün Türkiye'sinde eğitimin belirgin özelliği fırsat eşitliğinin olmayışıdır. Ulusal gelirden, maddi üretimin bölüşümünden aslan payını alan çevreler, kültürün, bilginin de en üst düzeyine ulaşabilirken, dar gelirli emekçilerin çocukları ilk adımda öğretim dışı kalmaktadırlar. Zorunlu olduğu varsayılan ilköğretimden sonra hayata atılanların çoğunluğu gibi üniversite kapısından dönenler de hep düşük gelirli ailelerin çocuklarıdır.

Kadın erkek eşitliği de eğitimin belirleyici yanlarından biridir. Kır-kent eşitsizliği yanında, gelişmiş bölgelerle geri kalmış bölgeler arasında uçurumlar söz konusudur.

Genel olarak eğitimi, özel olarak da ilköğretimi belirleyen özelliklerden biri de maddi koşulların yetersizliği. Anayasa'nın devlete yüklediği göreve, 222 sayılı yasanın emredici hükümlerine karşın, ilköğretim her türlü maddi olanaktan yoksun. Okullaşma oranı plan hedeflerinin hep altında kalırken bütçeden eğitime ayrılan pay giderek azalıyor.

İlköğretimin giderlerinin karşılanması, il ve köy bütçelerine bırakılmış. Okullarla yerel yönetim arasında olumlu bir ilişkinin kurulması gerekir, ne var ki, Türkiye'deki uygulama hem yanlış, hem verimsiz: devleti sorumluluktan kurtarmaktan başka bir amaç taşımıyor.

Bunun sonucu olarak da, tüm yerleşme merkezlerinin okula kavuşturulamaması bir yana, önemli sayıda köy okulu tek derslikli olarak yapılabiliyor. Derslikler hem sayıca yetersiz, hem de en ilkel sağlık koşullarından bile yoksun. İkili, üçlü,dörtlü öğretimle kapasite üstü bir kullanım söz konusu.

Ders araç ve gereçleri, gerekli donatım nitel ve nicel olarak yetersiz. Oyun bahçeleri ve gereçleri yok. Kafaca gelişmesi yetersiz ve çarpık olan kuşaklar, beden eğitimi ve sporda da "düzenin kurbanı" oluyorlar.

Genel olarak eğitim, özel olarak da ilköğretim, bilime ve ülke gerçeklerine ters bir içerik taşıyor. Programlar, batıda kullanılıp terkedilen pedagoji ilkelerine dayanıyor. Köy enstitülerinin estirdiği o kısa ömürlü olumlu hava dışında eğitime hep bu dış etkenler, hep emperyalizm yön vermiş.

Özü ile havada, üretim sürecinden kopuk bir eğitimdir bu. Okul, toplumsal yaşamın dışında yapay bir kurumdur. Öğrenciye orada bilimsel yanı olmayan bir yığın gereksiz bilgi aktarılır. Yöntem,düşünmeyi, araştırmayı, eleştirmeyi değil, ezberlemeyi gerektiren sakat bir yöntemdir. Yetenek geliştirici bir eğitim değildir bu, verdiği bilgilerin uygulanabilirliği de yok gibidir. Öğretmene aklın alamıyacağı kadar ağır bir külfet yükler.

Son yıllarda bir yaz-boz tahtasına dönüştürülen eğitim programlarının temel belirleyici özellikleri bunlar. MC'nin getirdiği tek ders kitabı uygulaması bu bilim dışı uygulamada önemli bir aşama. Başlangıcından beri eğitime damgasını vuran bilim dışı ve egemen ideoloji, böylece cepheden saldırıya geçti.

Anayasa'nın 50. maddesine göre "ilköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır." Oysa bugünün Türkiyesinde okul çağı üstündeki nüfusun % 50'ye yakını "zorunlu" ilköğretim bir yana, okuma-yazma bilmemektedir. Okullaşabilecek çocukların çok önemli bir bölümü ise okula gidememektedir.

Okula gidenler için geçerli olması gereken parasızlık ilkesi de kağıt üzerinde kalmaktadır. Başını alıp giden fiyatlarla her geçen gün satınalma gücünü yitiren aileler, son kağıt zammı ile bir kat daha sömürüye açılmışlardır. Ders kitaplarının, araç ve gereçlerin devletçe sağlanması gerekirken, özellikle kırsal kesimde okulların pek çok gereksinmesi, zaten düşük bir geliri olan öğretmen tarafından karşılanmaktadır. Kayıt sırasında, karne verilişinde, diploma aşamasında öğrenci velileri açıktan açığa sömürülmektedir. Özellikle kış aylarında köy okullarının yakıt ve ısıtma gereksinmesi öğrencilerin maddi katkıları ile karşılanmaktadır. Böylece, parasız eğitim ilkesini getiren Anayasa'nın bir temel hükmü daha ayaklar altına alınmış olmaktadır.

Hepimiz ezbere biliriz. İlkokulların açılmasıyla yeni yeni milyonlarca bellek de ezberleyecek. Öğretmen sınıfa girdiğinde ayağa kalkılacak ve "Günaydın-Sağol" dan sonra hep birlikte söylenecek: "Türküm, doğruyum, çalışkanım..."

Doğruluk, kuşkusuz bir erdem. Ne var ki ilkokul çocuklarının bile kafalarını karıştıran demeçler hiç de bu ilkeye uygun düşmüyor. Zam yok, dendi, zam geldi, hem ne geliş. 15 gün önce kolera yok, akut bağırsak enfeksiyonu var dediler, bugün klorlanmamış ve kaynatılmamış su içilmesini, kullanılmasını yasaklıyorlar. Siz bu işin doğruluk derecesini anlıyor musunuz, çocuklar? Doktorlar, yetkili uzmanlar kolera derken yüksek erdemli büyüklerimiz neden doğruları söylemiyorlar dersiniz?

Ya şu sayın Diyanet İşleri Başkanının TV'deki ateşten demecine ne demeli? Bilim-adamı sıfatları da taşıyan Doç. Dr. Süleyman Ateş efendimiz buyuruyor ki: Kolera var mı , yok mu konusunda kararı hükümet verir. Ne dersiniz, çocuklar, çok başarısız bir ahlak dersi, değil mi?

İlköğretim haftasını işte bu verilerle, bu gerçeklerle "yaşadı" Türkiye. Oysa günümüz dünyasında giderek daha çok benimsenen pek çok sayıda yenilik eğitimi temelden değiştiriyor. Bu yeniliklerin çoğu, sosyalist ülkelerde geliştirilip çağdaş eğitime kazandırılan ilkelerdir. İlk öğretimden başlayarak tüm eğitim aygıtını ele geçirip faşistleştirmeyi temel amaç edinen MC'nin bunları benimsemesi ve uygulaması elbette beklenemez. Ne var ki okulun ve eğitimin demokratikleşmesi ve çağdaşlaşması için şimdiden yapılabilecekler ve yapılması gerekenler vardır.

Bir kez, eğitim bilimlerinin ortaya koyduğu aşılmaması gereken üst sınırlar söz konusudur. Bir sınıftaki öğrenci sayısı, ana okulu için 20, ilkokul için 25 ve orta öğretim kurumlarında 30 sınırını aşmamalıdır. Oysa, Türkiye'de kentlerde bir sınıfa ortalama 95 öğrenci düşmektedir. Bu rakamlara ulaşmak,daha çok yatırımı, GSMH dan daha yüksek bir oranın eğitime ayrılmasını gerektirecektir.

Yenileştirilmiş çağdaş bir pedagojinin uygulanması başlıca üç alanda gerçekleşecektir:

— Okul programlarının yeni amaçlara göre düzenlenmesi gerekir,

— Tebeşir, tahta, silgi üçlüsü, yerini daha medorn ve bol sayıda araçgerece bırakmalıdır,

— Her düzeyde iyi yetiştirilmiş - yeterli sayıda bir öğretim kadrosu bulunmalıdır.

Bu koşulların yerine getirilmesinde öğretmenlerle eğitim emekçilerinin sendikal örgütlerine olduğu kadar öğrenci velilerine de önemli görevler düşecektir.

"Rakamlarla Büyük Türkiye" diye günah çıkaran sermaye basını da ilköğretimde ahlak dersi için bir yüce örnek oluşturuyor.

"Günaydın.
— Sağol, Türküm, doğruyum..."

Cumhuriyetten bu yana yeni nesli yaratacağı söylenen öğretmen, özellikle de ilkokul öğretmeni, toplumda sürekli bir değer kaybetme süreci içinde. Birey olarak en kötü, en elverişsiz koşulları altında özveriyle çalışan öğretmen, bugün aldığı aylıkla bir kira giderini bile karşılayamaz durumda.

Bu maddi sömürü yanında öğretmenlik, bir meslek olarak da sürekli itibar yitiriyor. Toplumda yaygınlaştırılan değerler içinde öğretmen, "hiçbirşey olmayan" kişi olarak ele alınır oldu. Hiçbir pedagojik yeterlikleri olmayan lise mezunları, salt bir toplumsal patlamayı önlemek telaşıyla ilkokul öğretmeni yapıldı.

Oysa çağdaş bir eğitimde itici güçlerin başında öğretmen gelir. Toplumdaki değişmelere, gelişmelere ayak uyduramıyan, kendini çok yönlü olarak yenileme yeteneğinden yoksun, pedagojinin karşılaştığı yeni sorunlara çözüm getiremeyen biri eğitimi nasıl yürütebilir?

Bugün ilkokul öğretmeninin en az ön lisans düzeyinde bir öğrenimden geçmesi gerektiğinde herkes birleşiyor. Yeni ders yılına başlarken Türkiye'nin öğretmen yetiştirme politikası ise, faşistlerce saptanıyor. Öğretmene toplumda hakettiği yeri vermemek bir yana, onu büsbütün kullaştıran bir faşist kıskaç oluşturuluyor.

Öğretmenin can güvenliği yok. Öğretim-eğitim özgürlüğü yok Yönetimle ilişkilerinde anti-demokratik bir baskı altında. Örgütlenme hakları ve olanakları kısıtlı. Tüm bu elverişsiz koşullara karşın o, daha demokratik bir eğitim, daha demokratik bir toplum için savaşıyor, direniyor. Çünkü okul ve eğitim, sınıflardan ve sınıf mücadelesinden bağımsız değil. Çünkü okul ve eğitim, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde hem bir amaç, hem de bir mevzi.